

VYSOKÁ ŠKOLA BÁNSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Hodnocení konkurenceschopnosti regionů soudržnosti v České republice

Competitiveness Evaluation of the Cohesion Regions in the Czech Republic

Student:

Bc. Zuzana Pavlásková

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Lukáš Melecký

Ostrava 2012

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Zuzana Pavlásková**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210T004 Eurospráva
Specializace: 00 Eurospráva
Téma: **Hodnocení konkurenceschopnosti regionů soudržnosti v České republice**
Competitiveness Evaluation of the Cohesion Regions in the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Teoretická východiska konkurenceschopnosti
3. Regionální konkurenceschopnost a možnosti jejího hodnocení v podmínkách EU a ČR
4. Analýza a hodnocení konkurenceschopnosti regionů NUTS II v České republice
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

HANČLOVÁ, Jana et al. *Makroekonomické modelování české republiky a vybraných ekonomik EU*. 1. vyd. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2010. 310 s. ISBN 978-80-248-2353-9.

KUTSCHERAUER, Alois et al. *Regionální disparity. Disparity v regionálním rozvoji země, jejich pojetí, identifikace a hodnocení*. 1. vyd. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2010. 266 s. ISBN 978-80-248-2335-5.

GARDINER, B., R. MARTIN a P. TYLER. Competitiveness, Productivity and Economic Growth across the European Regions. *Regional Studies*. 2004, vol. 38, iss. 9, s. 1045-1067. ISSN 0034-3404.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Lukáš Melecký**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 27.04.2012

prof. Ing. Karel Skokan, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením Ing. Lukáše Meleckého. V seznamu použité literatury uvádím veškeré knihy a elektronické zdroje, které byly při tvorbě diplomové práce použity.

Děkuji panu Ing. Lukáši Meleckému za odbornou pomoc, cenné rady, připomínky a veškerý věnovaný čas při vedení mé diplomové práce.

V Ostravě dne 27. dubna 2012

.....

Bc. Zuzana Pavlásková

Obsah

1. Úvod	4
2. Teoretická východiska konkurenceschopnosti	6
2.1 <i>Pojetí konkurenceschopnosti.....</i>	6
2.1.1 Vymezení pojmu konkurenceschopnost.....	6
2.1.2 Definice konkurenceschopnosti.....	7
2.2 <i>Regionální konkurenceschopnost.....</i>	11
2.2.1 Definice regionální konkurenceschopnosti	11
2.2.2 Metodologická východiska regionální konkurenceschopnosti.....	12
2.2.3 Pojetí a faktory regionální konkurenceschopnosti.....	17
2.2.4 Ukazatele regionální konkurenceschopnosti	18
3. Regionální konkurenceschopnost a možnosti jejího hodnocení v podmínkách EU a ČR	30
3.1 <i>Regionální konkurenceschopnost z pohledu ekonomického růstu</i>	30
3.2 <i>Přístupy k hodnocení regionální konkurenceschopnosti.....</i>	32
3.3 <i>Metody hodnocení regionální konkurenceschopnosti.....</i>	35
3.3.1 Datová základna pro hodnocení regionální konkurenceschopnosti	36
v podmínkách EU	36
3.3.2 Matematicko-statistické metody pro hodnocení regionální konkurenceschopnosti	39
4. Analýza a hodnocení konkurenceschopnosti regionů NUTS II v České republice ..	42
4.1 <i>Metodologická východiska analýzy.....</i>	42
4.2 <i>Tabulkové zpracování a hodnocení vybraných ukazatelů regionální konkurenceschopnosti</i>	43
4.3 <i>Výsledné hodnocení a diskuse</i>	54
Závěr	59
Seznam použité literatury	61
Seznam zkratk.....	67
Seznam tabulek	
Seznam obrázků	
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
Seznam příloh	

1. Úvod

Z pohledu Evropské unie je otázka konkurenceschopnosti spojována s problematikou hospodářské, sociální a územní soudržnosti, která je obrazem hospodářských, sociálních a územních disparit mezi jednotlivými členskými státy Evropské unie a jejich regiony. Existující míra disparit mezi regiony má podstatný vliv na vyvážený rozvoj EU a úroveň dosahované konkurenceschopnosti.

Konkurenceschopnost můžeme chápat na dvou základních úrovních, a to na úrovni mikroekonomické (firemní) nebo na úrovni makroekonomické (ekonomiky jako celku). Mezi oběma úrovněmi je však rozdíl. Ve svém původním významu se pojem konkurenceschopnost vztahoval pouze na firmy a firemní strategie. Pojem regionální konkurenceschopnost je pak vázán v první řadě na danou územní jednotku a až v posledních letech je význam regionální konkurenceschopnosti výrazně vyzdvihován. Problematika měření a hodnocení regionální konkurenceschopnosti se proto v současné době dostává do popředí zájmu řady ekonomických analýz a je jednou z nejsledovanějších charakteristik národní ekonomiky. U jednotlivých regionů se hodnotí za pomoci stanovených strukturálních ukazatelů jejich prosperita, blahobyt a dosažená životní úroveň.

Tématem diplomové práce je „Hodnocení konkurenceschopnosti regionů soudržnosti v České republice“, kde je hlavní pozornost věnována celkovému konceptu konkurenceschopnosti a v praktické části následnému zhodnocení regionální konkurenceschopnosti na úrovni regionů soudržnosti NUTS II České republiky.

Hlavním cílem diplomové práce je detailní rozbor teoretických východisek konkurenceschopnosti, jež obnáší základní vymezení pojmu, specifikaci definic konkurenceschopnosti na všech úrovních, včetně konkurenceschopnosti regionální, možnosti přístupu k hodnocení a definování strukturálních ukazatelů. Dále pak porovnání jednotlivých regionů soudržnosti NUTS II České republiky, kterého dosáhly na základě svého bodového hodnocení ve vybraných *strukturálních ukazatelích* v průběhu sledovaného období 2001-2010. Ukazatele jsou analyzovány pomocí vybraných škálovacích a kvantitativních metod. **Dílčím cílem** je analýza dosažených regionálních hodnot vybraných strukturálních ukazatelů a následné stanovení *pořadí* jednotlivých regionů NUTS II v ČR z pohledu jejich konkurenčního potenciálu a zároveň ověření vhodnosti použitých vybraných metod zkoumání z pohledu jejich vypovídací schopnosti.

Diplomová práce vychází z **hypotézy**, že ekonomicky vyspělejší území (regiony) vykazují v rámci měření a hodnocení regionální konkurenceschopnosti vyšší rozvojový konkurenční potenciál než regiony méně vyspělé.

Z hlediska struktury se diplomová práce člení na tři obsahové kapitoly, které jsou dále rozčleněny na podkapitoly dvojí úrovně. Druhá kapitola je věnována vymezení pojmu konkurenceschopnost a detailnímu zpracování a uvedení všech možných různorodých definic tohoto dnes velmi moderního a často užívaného pojmu. Definice konkurenceschopnosti jsou členěny na úrovních makroekonomické, mikroekonomické a regionální. Druhá část druhé kapitoly je věnována detailněji rozboru problematiky regionální konkurenceschopnosti a hlavně jednotlivých strukturálních ukazatelům pro její hodnocení a to z pohledu Světového ekonomického fóra (WEF), Mezinárodního institutu pro rozvoj managementu (IMD), Evropské unie a jsou zde také uvedeny ukazatele používané pro hodnocení regionální konkurenceschopnosti v České republice.

Třetí kapitola diplomové práce se zaměřuje na možnosti hodnocení regionální konkurenceschopnosti v podmínkách EU a ČR. Nejprve se tato kapitola zabývá regionální konkurenceschopností z pohledu ekonomického růstu, popisuje pojetí a přístupy k jejímu hodnocení. Dále jsou uvedeny metody hodnocení konkurenceschopnosti regionů a je specifikována datová základna a matematicko-statistické metody pro hodnocení regionální konkurenceschopnosti.

Ve **čtvrté kapitole** – analytické části diplomové práce – se nachází konkrétní analýza a hodnocení míry konkurenceschopnosti regionů NUTS II v České republice. Jsou zde využity škálovací a matematicko-statistické metody, a to metoda semaforu a bodová metoda. Jejich praktická využitelnost a vypovídací schopnost je ukázána na vybraných strukturálních ukazatelích. V následující části jsou v rámci každé z obou použitých metod zhodnoceny vybrané ukazatele. Finální výsledky analýzy všech sledovaných strukturálních ukazatelů v regionech NUTS II v ČR ve sledovaném období 2001-2010 jsou zkombinovány a diskutovány společně, za účelem ověření výchozí hypotézy a porovnání.

Diplomová práce vychází z dostatku dostupných zdrojů a tematicky zaměřené odborné literatury. Z elektronických zdrojů se jedná především o aktuální data zveřejněné Eurostatem a Českým statistickým úřadem (ČSÚ).

2. Teoretická východiska konkurenceschopnosti

2.1 Pojetí konkurenceschopnosti

2.1.1 Vymezení pojmu konkurenceschopnost

V začátku teoretické části diplomové práce je popsán samotný rozbor slova - pojmu **konkurenceschopnost**. Už sémantický výklad slova konkurenceschopnost je komplikovanou záležitostí. Zpravidla totiž neexistuje respektovaný lingvistický výklad podstatného jména konkurenceschopnost, a to ani v nejznámějších slovnících angličtiny, kde je jsou definovány pouze adjektivum *competitive*, sloveso *to compete* a substantivum *competition*. Naopak substantivum *competitiveness* je definováno pouze jako odvozené slovo. Etymologicky má konkurenceschopnost původ patrně v latinském *cumpetere*. Sloveso *petere*, ačkoliv má význam jisté akce, neznamena nic konfliktního. Ba naopak, jeho význam je spíše v intencích jisté spolupráce. Předložka *cum* potom nikterak neovlivňuje význam slovesa. Jak bude patrné z následujících částí, právě nejasný lingvistický výklad je velmi symptomatický pro definování konkurenceschopnosti, neboť zásadní nesoulad mezi různými definicemi jde právě po linii toho, zdali je v pozadí nějaký souboj mezi aktéry nebo není.¹

Pokusíme-li se pojem konkurenceschopnost vysvětlit lingvisticky, začneme jeho rozkladem na dvě složky: konkurence a schopnost. Konkurenceschopnost je tedy zjednodušeně řečeno schopnost konkurence. Pokud jde o *schopnost*, pak tu můžeme chápat jednak jako určitou kapacitu daného aktéra k vůbec nějaké akci, ale také jako kapacitu být v dané činnosti relativně úspěšný. Právě zde se nachází jeden z kardinálních uzlů celého úkolu správně definovat konkurenceschopnost. Ještě více nám to bude zřejmé, když se zaměříme na druhou část slova. Znamená *konkurence* pouze účast v pomyslném souboji nebo musí sledovaný subjekt dosahovat rovněž úspěchu v tomto souboji? Lze tvrdit, že většina sporů o významu konkurenceschopnosti prochází právě výše zmíněnou rovinou. Když to rozebereme podrobněji, konkurenceschopnost můžeme chápat jednak v absolutním slova smyslu, tedy schopnost byt přítomen na daném trhu a střetávat se tu s konkurencí.²

¹ BENEŠ, Michal. Konkurenceschopnost a konkurenční výhoda. *Working Paper* [online]. 2006, č. 5 [cit. 11. 1. 2012]. ISSN 1801-4496.

Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/centrum/papers/wp2006-05.pdf>

² SLANÝ, Antonín a kol. *Konkurenceschopnost české ekonomiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 376 s. ISBN 80-210-4157-9.

Pak je však možné rozumět ji také v relativním významu, kdy vyjadřuje **úspěšnost daného subjektu ve vztahu k ostatním subjektům**, se kterými se zde střetává, či chceme-li, se kterými si zde konkuruje.

2.1.2 Definice konkurenceschopnosti

Definicí pojmu *konkurenceschopnost* existuje velmi mnoho, protože právě tento pojem souvisí s celou řadou referenčních úrovní a lokací vůči nimž ho vztahujeme popř. i s časovým intervalem, v němž jej hodnotíme. Tato část druhé kapitoly se proto bude věnovat detailnímu zpracování a uvedení všech možných různorodých definic tohoto velmi moderního a často používaného pojmu. Pojem konkurenceschopnost se dá chápat na různých úrovních, a to zejména na úrovni mikroekonomické (firemní) nebo na úrovni makroekonomické (ekonomiky jako celku).³

První uvedené definice konkurenceschopnosti jsou definice z pohledu **mikroekonomického**. Na úrovni firmy můžeme konkurenceschopnost definovat pomocí její ekonomiky například jako **schopnost dosahovat dlouhodobě dobrých výsledků úspěšně soutěžit a prosadit se na daných mezinárodních trzích**.⁴ Nebo firma je konkurenceschopná pokud svojí produkcí dokáže bez sebemenších problémů daný trh zásobovat a obsluhovat. Pokud nikoliv, musí z byznysu odejít. A pokud neodejde sama, hrozí ji zkrachování.⁵ Konkurenceschopnost firmy však nemůžeme posuzovat pouze jen podle nákladových či technologických faktorů je nutné počítat také s velikostí trhu, na kterém firma působí. Další velmi jednoduchá definice konkurenceschopnosti firmy je vlastně schopnost podniku plnit co nejlépe dané cíle.⁶ Poslední definice konkurenceschopnosti na úrovni firmy je založena na dynamice trhu. Nejvíce konkurenceschopná je pak taková firma, která se dokáže nejlépe přizpůsobovat měnícímu se prostředí, případně jej svými inovacemi sama vytváří.⁷

Dále je okrajově uvedena definice **konkurenceschopnosti rodiny a člověka**. Stejně totiž jako u firem platí, že dlouhodobě nejlépe uspějí lidé, pokud jsou co možná nejvíce flexibilní, když se dokážou dobře přizpůsobovat měnícím se podmínkám ve světě nebo ten svět dokonce sami mění. A prosperita rodiny vyplývá z úspěchu jejich jednotlivých členů. Zároveň je však

³ HANČLOVÁ, Jana a kol. *Makroekonomické modelování české ekonomiky a vybraných ekonomik EU*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2010. 310 s. ISBN 978-80-248-2353-9.

⁴ BENEŠ, Michal, ref. 1.

⁵ CELLINI, Roberto a Anna SOCI. Pop competitiveness, *Banca Nazionale del Lavoro Quarterly Review* 55, 2002, vol. 220, s. 71-101.

⁶ BENEŠ, Michal, ref. 1.

⁷ PORTER, Michael, E. The Economic Performance of Regions. *Regional Studies*, 2003, vol. 37, issue 6/7, s. 459-578. ISSN 0034-3404.

úspěch rodinných příslušníků dán nejen jejich vlastními schopnostmi, ale také prostředím rodiny, která je výrazně ve všech směrech ovlivňuje. Konkurenceschopnost rodiny je pak následně dána úspěchy rodinných příslušníků a vnitřním příznivým prostředím rodiny.⁸

Další definice jsou z pohledu **makroekonomického**, tedy na úrovni jednotlivých států (popř. i kontinentů) nebo velkých nadnárodních společností. I když měření konkurenceschopnosti na úrovni státu je velmi sporné, protože na rozdíl například od firem nelze na státy aplikovat kritérium přežít. I přestože by byl stát nekonečně konkurenceschopný, nemůže z žádného byznysu odejít, bude zde totiž stále.

Jednu z vhodných definic konkurenceschopnosti z tohoto pohledu nabídla *Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj* (OECD)⁹, která definuje konkurenceschopnost jako „stupeň nebo rozsah, v jakém může země v podmínkách otevřeného a spravedlivého trhu produkovat výrobky nebo služby, které obstojí na mezinárodních trzích a současně udrží a zvýší reálné příjmy svých obyvatel v dlouhém období“.¹⁰

Evropská komise v rámci *Šesté zprávy o sociální a ekonomické situaci a rozvoji regionů v EU* z roku 1999 uvádí velmi podobnou definici národní konkurenceschopnosti, a to: „Schopnost produkovat zboží a služby, které vyhovují podmínkám mezinárodních trhů a současně schopnost dosahovat vysokých a udržitelných příjmů.“¹¹ Obecněji je to schopnost generovat vysoké příjmy i vysokou zaměstnanost (kvalitu i kvantitu pracovních míst) v podmínkách externí konkurence.

Definice uvedená ve zprávě Evropské komise o konkurenceschopnosti z roku 2000 *European Competitiveness Report* pak zní: „Ekonomika je konkurenceschopná, pokud se jeho obyvatelstvo těší trvale vysoké a rostoucí životní úrovni a trvalé vysoké zaměstnanosti.“¹²

⁸ BENEŠ, Michal, ref. 1.

⁹ *Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj* je mezivládní organizace 34 ekonomicky nejrozvinutějších států na světě, které přijaly principy demokracie a tržní ekonomiky. OECD vznikla v roce 1961 transformací Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC), která byla původně zřízena roku 1948 k administraci poválečného Marshallova plánu. OECD koordinuje ekonomickou a sociálně-politickou spolupráci členských zemí, zprostředkovává nové investice, prosazuje liberalizaci mezinárodního obchodu. Cílem OECD je napomáhat k dalšímu ekonomickému rozvoji, potlačení nezaměstnanosti, stabilizaci a rozvoji mezinárodních finančních trhů.

¹⁰ GARELLI, Stéphane. *Competitiveness of Nations: The Fundamentals*. World Competitiveness Yearbook. Lausanne: International Institut for Management Development 1-12 [online], 2002, [11. 1. 2012]. Dostupné z: <http://www.caps.am/data.php/881.pdf>.

¹¹ EUROPEAN COMMISSIONS. *Sixth Periodic Report on the Social and Economic Situation of Regions in the EU*. Brussels: European Commission [online], 1999, [11. 1. 2012]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/toc_en.htm

¹² SKOKAN, Karel. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava: Repronis, 2004, 159 s. ISBN 80-7329-059-6.

Další definice konkurenceschopnosti z makroekonomického hlediska, je pak například tato: **Mezinárodní konkurenceschopnost** se chápe jako schopnost země proniknout se svým obchodovatelným zbožím a službami na zahraniční a světové trhy a z takové mezinárodní směny získávat komparativní výhody.¹³ Nebo definice, kdy je daná země hodnocena pouze z pohledu exportní výkonnosti sledované země. Můžeme říct, že země se stává více či méně konkurenceschopnou, jestliže se v důsledku vývoje cenově-nákladových faktorů zlepšila nebo zhoršila její schopnost prodávat na zahraničních trzích.¹⁴ Převážná většina současných definic pak klade důraz na vývoj produktivity ekonomiky. „Konkurenceschopnost je míra schopnosti s jakou je v otevřených tržních podmínkách země schopna produkovat zboží a služby, které ob stojí v testu mezinárodní konkurence a zároveň udržovat nebo zvyšovat reálný domácí důchod“.¹⁵ Nebo podobná definice kdy „konkurenceschopnost je schopnost produkovat zboží a služby, které uspějí v mezinárodní konkurenceschopnosti tak, že občané země si mohou dopřávat životního standartu, který je jednak rostoucí, ale také udržitelný“.¹⁶

Pokud bychom se snažily shrnout všechny definice konkurenceschopnosti – můžeme konkurenceschopnost na makroekonomické úrovni pak zcela jednoduše definovat jako **schopnost zachovávat anebo zlepšovat (rozvíjet) dosaženou celkovou ekonomickou úroveň daného státu do budoucna**. Za konkurenceschopnou ekonomiku považujeme pak takovou ekonomiku, která se může pochlubit jakousi pozitivní křivkou určenou na základě vyhodnocení hlavních makroekonomických indikátorů, jako jsou růst HDP, nezaměstnanost či zvyšující se životní úroveň obyvatelstva. Konkurenceschopnost je pak z pohledu makroekonomického v období globalizace a současné doznívající světové krize důležitým měřítkem úspěšnosti jednotlivých států, jejich regionů, měst i firem. Hodnocení dané ekonomiky pak ale nelze založit jen na nějakých číslech, ale spíše na jejich srovnání s ostatními dalšími ekonomikami.

Definice **konkurenceschopnosti na úrovni regionů** – krajů, měst, jednotlivých průmyslových odvětví nebo sektorů jsou ovšem v jistých aspektech odlišné. Definicemi na úrovni regionů se budeme dále detailněji zabývat až v následující podkapitole a proto prvními definicemi regionální konkurenceschopnosti budou definice **konkurenceschopnosti na úrovni měst a průmyslových odvětví (sektorů)**.

¹³ KUBIŠTA, Václav. *Mezinárodní ekonomické vztahy*. Praha: HZ Editio, 1999, 378 s. ISBN 80-86009-29-7.

¹⁴ CELLINI, Roberto a Anna SOCI, ref. 5.

¹⁵ BENEŠ, Michal, ref. 1, s. 16.

¹⁶ CELLINI, Roberto a Anna SOCI, ref. 5.

Konkurenceschopnost města bývá definována jako „schopnost městské ekonomiky přitáhnout a udržet firmy se stabilním nebo rostoucím podílem na trhu jejich produkce, které zároveň zachovávají nebo zvyšují životní standart těm, kdo na jejich výrobě participují“.¹⁷

Trochu odlišná je pak následující definice, podle níž je konkurenceschopnost města definována jako „Schopnost města podporovat jeho firmy, které se snaží o úspěch na trhu tím, že se jim poskytují doplňková aktiva (infrastruktura, lidský kapitál, přístup na trhy)“.¹⁸

Definice **konkurenceschopnosti na úrovni průmyslových odvětví** (sektorů) pak zní: „Konkurenceschopnost je definována jako způsobilost průmyslového sektoru bránit anebo získat tržní podíl na otevřených mezinárodních trzích spoléhajíc se na cenu nebo kvalitu své produkce“. Definici v tomto pojetí můžeme vlastně také aplikovat i na makroekonomickou úroveň, nicméně je ale tato definice primárně určena pro daný průmyslový sektor.¹⁹

Konkurenceschopnost na úrovni regionů je možné definovat podobným způsobem jako konkurenceschopnost na úrovni měst. A proto lze konkurenceschopnost ekonomiky na úrovni regionu definovat jako schopnost přitáhnout, podporovat a udržet prosperující firmy se stabilním nebo rostoucím podílem na trhu jejich produkce, které zároveň zachovávají nebo zvyšují životní standart těm, kdo se na jejich výrobě přímo spolupodílejí.²⁰

¹⁷ BENEŠ, Michal, ref. 1, s. 22.

¹⁸ MAYERHOFER, Peter. Structural Preconditions of City Competitiveness, Some Empirical Results for European Cities. *WIFO Working Papers* [online]. September 2005, č. 260 [cit. 11. 1. 2012]. Dostupné z: [http://www.wifo.ac.at/www/downloadController/displayDbDoc.htm?item=WP_2005_260\\$.PDF](http://www.wifo.ac.at/www/downloadController/displayDbDoc.htm?item=WP_2005_260$.PDF)

¹⁹ BENEŠ, Michal, ref. 1, s. 14.

²⁰ BENEŠ, Michal, ref. 1, s. 22.

2.2 Regionální konkurenceschopnost

Význam regionální konkurenceschopnosti je výrazně vyzdvihován až v posledních letech. Dochází totiž k zvětšování významu samotných regionů, neboť to jsou právě regiony, které jsou důležitým základem pro konkurenceschopnost národní – státní. Dochází zde totiž k přímému střetu dvou subjektů – tj. mezi tvůrci znalostí a jejich uživateli. Druhým důvodem, proč je v poslední době kladen takový důraz na regiony jsou změny ve světové ekonomice, kdy dochází k její tzv. „regionalizaci“ na úrovni nadnárodních uskupení. Toto však již vede k jistému omezení role států, které ztrácejí některé možnosti v rámci provádění makroekonomické hospodářské politiky. A proto se dá říci, že se v rámci Evropské unie stávají ze států regiony, neboť jejich postupy jak ovlivňovat některé ekonomické jevy se spíše podobají postupům na úrovni jejich regionů. Něco podobného se dá pravděpodobně postupem času očekávat v celé světové ekonomice, neboť se stále intenzivnější toky nejenom zboží a služeb, ale také osob, kapitálu, znalostí či informací budou jednotlivé státy více a více připomínat spíše regiony.

Základem regionální konkurenceschopnosti je vždy **kombinace několika základních faktorů**: produktivního, lidského, sociálně-institucionálního, kulturního, infrastrukturálního a znalostně-kreativního. Jejich vzájemné spolupůsobení pak předurčuje **regionální produktivitu**, zaměstnanost a životní úroveň obyvatelstva. V dlouhodobém horizontu je konkurenceschopnost regionu však závislá na jeho flexibilitě, tedy na schopnosti přizpůsobovat se poptávce, podobně jako je tomu na makroekonomické úrovni. Avšak úplně stejně jako u států platí, že jednotlivé geograficky vymezené regiony nemohou jednoduše z byznysu odejít.

2.2.1 Definice regionální konkurenceschopnosti

V předchozí podkapitole je uvedena první definice regionální konkurenceschopnosti, která je definována jako **schopnost ekonomiky na úrovni regionu přitáhnout, podporovat a udržet prosperující firmy se stabilním nebo rostoucím podílem na trhu jejich produkce**, které zároveň zachovávají nebo zvyšují životní standart těm, kdo se na jejich výrobě přímo spolupodílejí.²¹ Nebo můžeme také jinak regionální konkurenceschopnost definovat jako schopnost zvyšovat zaměstnanost, diverzifikovat produkci, zvyšovat produkt

²¹ BENEŠ, Michal, ref. 1, s. 22.

a přidanou hodnotu dostatečným tempem tak, aby se obchodní vztahy v daném regionu vyvíjely vyrovnaným způsobem.²²

Diverzifikace produkce je pak v této definici zcela zásadním pojmem, neboť souvisí s obavou o osud regionu, v případě, že by byl region dlouhodobě jednostranně orientován na daný obor, postižen nějakou krizí. Pak by mohlo dojít k radikálnímu úpadku daného regionu a ke snížení konkurenceschopnosti např. v republikovém měřítku.

Další definice se vztahuje k lokalitám a lokalitou se tady rozumí pouze určitá část daného regionu. **Konkurenceschopnými lokalitami** jsou ty, které dokážou nejlépe přitahovat lidi a kapitál a díky tomu potom zvyšovat kvalitu života všech obyvatel, pochopitelně za co nejvyššího možného využití místních zdrojů.²³

2.2.2 Metodologická východiska regionální konkurenceschopnosti

Stejně tak na druhou stranu veškeré závěry, uvedené v rámci pojetí konkurenceschopnosti na úrovni států platí samozřejmě také pro konkurenceschopnost regionů. **Teritoriální (národní, regionální) konkurenceschopnost** se týká vztahu mezi konkurenceschopností firem a jejich vlivu na konkurenceschopnost států, regionů, resp. ekonomiky, ve které jsou firmy umístěny. Konkurenceschopnost státu, regionu není jen prostým součtem úsilí a výsledků těchto firem ve státě či regionu, ale důsledkem činností ostatních institucí a organizací, které jsou s firmami v interakci a také důsledkem dalších faktorů, které v daném teritoriu působí.²⁴ **Konkurenceschopnost území** patří mezi makroekonomické pojmy a je mnohem hůře a nejednoznačně definována. Mezi oběma koncepty konkurenceschopnosti je velký rozdíl. Konkurenceschopnost firmy má jasně definovanou spodní mez, kdy přestává existovat: „Jestliže si firma nemůže dovolit platit své zaměstnance, dodavatele, držitele obligací, pak skončí s podnikáním. Neboli řekneme-li, že firma není konkurenceschopná, přestane existovat. To však neplatí pro země, ty nemohou „vypadnout“ z podnikání, nemají tedy jasně definovanou spodní mez, kdy přestávají být konkurenceschopné. Pro národy, státy a regiony není měřítkem jejich udržitelnost na trhu a není to ani bilance zahraničního obchodu, protože obchodní přebytek může nastat i v dobách ekonomické krize a naopak.“²⁵

²² BENEŠ, Michal, ref. 1, s. 22.

²³ BENEŠ, Michal, ref. 1, s. 25.

²⁴ SKOKAN, Karel. Konkurenceschopnost regionů a faktory jejího růstu. *Konkurenceschopnost firem*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2005, s. 544-551. ISBN 80-902713-6-7.

²⁵ KRUGMAN, Paul. Competitiveness: A Dangerous Obsession. *Foreign Affairs* [online]. March/April 1994, vol. 73, No. 2, s. 32 – 35. [cit. 15. 2. 2012].
Dostupné z: http://www.ucema.edu.ar/u/agaletto/krugman_competitiveness.pdf

V posledním období, se i v rámci EU v odborných kruzích stále více začíná pojem **regionální konkurenceschopnosti** zdůrazňovat. Proč hovoříme stále více o konkurenceschopnosti na úrovni regionů či měst ve srovnání s konkurenceschopností státu? Je k tomu hned několik důvodů:

1. Regiony se v globální ekonomice stále více stávají hnacími silami „motory“ ekonomiky. V Evropě se dokonce mluví o regionech jako lokomotivách rozvoje, protože v celosvětovém měřítku dochází ke koncentraci a specializaci ekonomických aktivit, tj. k tzv. *klastrování*.²⁶
2. Současné ekonomické základy území (lokalit, regionů) jsou ohroženy přesunem výrobních aktivit do míst s lepšími podmínkami a přitom nejde jen o podmínku levnější pracovní síly, neboť v poslední době se tento trend týká i vědecko-výzkumných aktivit, mezinárodních call center apod.
3. Na regionální úrovni neexistují automatické a efektivní kompenzační a regulační mechanismy jako na úrovni státu. Naopak migrace mobilních faktorů, kapitálu a práce se mohou stát pro regiony hrozbou. Na rozdíl od států, které mohou soutěžit na základě principu komparativní výhody, regiony nemají předem definovanou roli v mezinárodní dělbě práce a soutěží na základě principu absolutní výhody.
4. Konkurenceschopnost regionů ovlivňuje také regionalizace veřejných politik. Dochází k postupnému přesunu koordinačních a rozhodovacích aktivit na regionální úroveň, kdy regiony sehrávají stále významnější úlohu v ekonomickém rozvoji států.

Z výše uvedených důvodů **nelze makroekonomický koncept konkurenceschopnosti států plně aplikovat na regionální úroveň**. V rámci vymezení regionální konkurenceschopnosti, však můžeme definovat určité obecné faktory (rysy).

Mezi **základní faktory ovlivňující konkurenceschopnost regionu** patří např.:

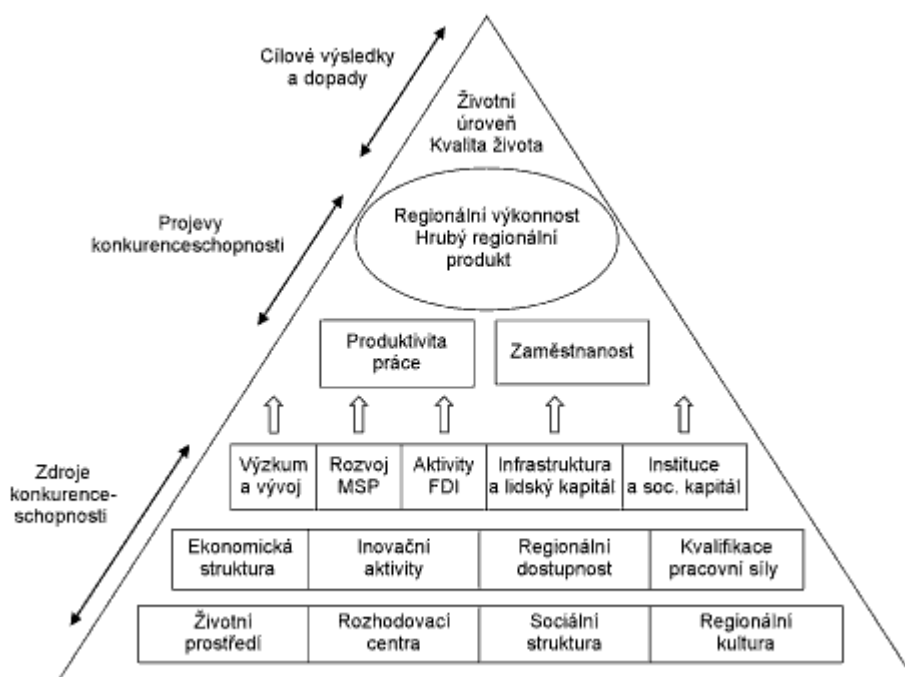
- pozice sektorů měřená pracovními silami v sektorech;
- dovednost pracovní síly měřená rozsahem hladiny dosaženého vzdělání a práceschopným obyvatelstvem;

²⁶ Pozn.: Pojem „klastř“ představuje vyústění různých proudů teorie a praxe ekonomického rozvoje: spolupráci a propojení mezi firmami (sítě), aglomerační výhody (externí úspory), sociální kapitál a transfer a šíření technologií. Všechny tyto proudy přispívají k tzv. „kolektivní efektivnosti“ regionu, která je kombinací externích aglomeračních úspor a společných akcí účastníků klastřů. Klastry tedy představují vzájemně provázaná odvětví soustředěná geograficky na vymezeném území, jsou hnací silou národního, regionálního a místního rozvoje (blíže např. Porter, 1990).

- fyzická a sociální infrastruktura měřená hladinou základní infrastruktury a dopravní dostupnosti;
- výkonnost veřejného sektoru daná výkonností veřejných institucí a inovačními kapacitami;
- výkonnost v produktivitě měřená vztahy mezi příjmy a zaměstnaností.

Produktivita či výkonnost v regionech může tedy záviset na řadě klíčových faktorů (zdrojů) konkurenceschopnosti. Regionální rozdíly v ekonomickém růstu jsou také velmi často vysvětlovány pomocí **regionálních rozdílů v míře technologického pokroku**, který může být vnímán jako exogenní či endogenní proměnná v závislosti na použitém modelu. Rozdílná úroveň ekonomické výkonnosti a produktivity v regionech se stala také základem *pyramidového modelu konkurenceschopnosti*, který znázorňuje obr. 2.1.

Obr. 2.1: Pyramidový model regionální konkurenceschopnosti

Zdroj: PAVELKOVÁ, Drahomíra, 2009, s. 36.

Mezi **produktivitou** a **zaměstnaností** lze vypožorovat široký komplex vztahů. Jsou zde i jiné faktory, které je samy ovlivňují nebo další, které naopak působí na produktivitu a zaměstnanost.

Pro potřeby analýzy konkurenceschopnosti v regionech bývá často doporučováno rozložit celkovou produktivitu, měřenou HDP na obyvatele na tři následující elementy, jak uvádí následující rovnice 2.1:

$$\frac{HDP}{P} = \frac{HDP}{Z} * \frac{Z}{O_{PV}} * \frac{O_{PV}}{P} \quad (2.1)$$

kde:

<i>HDP</i>	hrubý domácí produkt;
<i>P</i>	objem populace;
<i>Z</i>	počet zaměstnaných osob;
<i>O_{PV}</i>	počet osob v produktivním věku.

Praktická použitelnost výše uvedené rovnice k měření a porovnávání konkurenceschopnosti regionů je vcelku vysoká. Většina autorů se v rámci uvedeného modelu shoduje na tom, že je vhodné vyloučit poslední element z dalších analýz, protože přispívá relativně málo ke změně HDP na obyvatele. **Výkonnostní konkurenceschopnost regionu** se tak rozpadá jen na dvě části: pracovní produktivita a míra zaměstnanosti. Každý úspěšně konkurenceschopný region by se tak měl vyznačovat vysokou úrovní produktivity, udržitelným růstem příjmů a vysokou zaměstnaností.²⁷

Z celkového přístupu k pojetí konkurenceschopnosti lze konstatovat, že v interpretaci pojmu konkurenceschopnost se postupně prosazuje *systémové chápání* v intencích všeobecného participativního modelu, ve kterém jsou různé typy konkurenčních výhod firem chápány jako výsledek multidimenzionálního spolupůsobení tržních a společenských sil. Faktory ovlivňující konkurenceschopnost je možné posuzovat na čtyřech systémových úrovních: **úroveň meta** (rozvojová orientace společnosti), **makro** (stabilní rámec ekonomického rozvoje), **mezo** (jednotlivé politiky a instituce orientované na posilování konkurenceschopnosti) a **mikro** (firmy a jejich seskupení).

²⁷ MALINOVSKÝ, Jan. Evropská koncepce regionální konkurenceschopnosti a aktivity. In: *Regionální politika kandidátských zemí před vstupem do Evropské unie*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2002. s. 102 – 112. ISBN 80-248-0186-8.

V duchu uvedeného všeobecného modelu je možné pak sestavit produkční funkci 2.2, která se opírá o mikroekonomickou teorii konkurenceschopnosti:²⁸

$$Y = M[a, z_1, z_2]f(I, K, L) \quad (2.2)$$

kde:

- Y úroveň produkce (celkový výstup);
- I inovační potenciál firem (měřitelný např. výdaji firem na výzkum a vývoj);
- K celkový objem fyzického kapitálu;
- L objem práce;
- M multifaktorová proměnná s faktorovými komponentami;
- a úroveň technického rozvoje;
- z_1 makroekonomické tj. územně volné faktory konkurenceschopnosti;
- z_2 regionální, tj. územně vázané faktory konkurenceschopnosti.

Na základě tohoto uvedeného modelu pak můžeme regionální konkurenceschopnost chápat jako: „...výsledek společného úsilí o co nejproduktivnější využívání vnitřních zdrojů rozvoje v interakci s využíváním vnějších zdrojů a rozvojových příležitostí, cíleného na trvale udržitelné zvyšování produkčního potenciálu regionů“.²⁹ Alternativní definici regionální konkurenceschopnosti odvozenou pro regionální jednotky NUTS III pak zní: „Konkurenceschopností regionů NUTS III rozumíme uplatnění vlastních výrobních disponibilních faktorů při zvyšování ekonomického růstu regionu NUTS III, s ohledem na množství těchto disponibilních faktorů uvnitř regionu NUTS III, i s využitím vnějších disponibilních faktorů, přičemž tyto použitelné faktory nejsou ovlivňovány pouze působením standardních tržních mechanismů, ale i realizovanou regionální a strukturální hospodářskou politikou“.³⁰

²⁸ VITURKA, Milan. Konkurenceschopnost regionů a možnosti jejího hodnocení. *Politická ekonomie*, Praha: VŠE, 2007, č. 5, s. 639. ISSN 0032-3233

²⁹ VITURKA, Milan, ref. 27, s. 640.

³⁰ MELECKÝ, Lukáš a Jan NEVIMA. Regionální konkurenceschopnost a možnosti jejího hodnocení v zemích V4 prostřednictvím aplikace specifických ekonomických koeficientů. *Acta academica karviniensia*. Karviná: OPF SLU Opava. 2010. s. 247 – 264. ISSN 1212-415X.

2.2.3 Pojetí a faktory regionální konkurenceschopnosti

Subjekt, který chce vytvářet dlouhodobě udržitelnou konkurenceschopnost na trhu, musí sledovat současné trendy a zaměřit se na růst inovační kapacity. Všechny přístupy ke konkurenceschopnosti se shodují na tom, že synonymem pro konkurenceschopnost je z hlediska příčin produktivita a z hlediska důsledků zvyšující se životní úroveň a zaměstnanost obyvatel v regionu či zemi. Jako základní vztah k pochopení konkurenceschopnosti je vztah globálních a lokálních podmínek. V období globalizace, která zahrnuje větší okruh aktivit, roste význam oblasti, ve které se odehrávají ekonomické procesy. Blízkost subjektů těchto procesů a vznik závislosti mezi nimi působí synergickým efektem na růst jejich konkurenceschopnosti. Konkurenceschopnost regionu je charakterizována jako základní ukazatel úspěšnosti nebo selhání politiky, přičemž důraz je kladen na konkurenceschopnost průmyslu. Za hlavní faktory, které ke konkurenceschopnosti konkrétního odvětví průmyslu a tím i celého regionu přispívají, jsou považovány: výzkum a technologický rozvoj, malé a střední podniky, přímé zahraniční investice, infrastruktura a lidský kapitál, instituce a společenská kapitál.³¹

Regionální konkurenceschopnost je **propojení se čtyřmi hlavními faktory**, kterými jsou: struktura ekonomických aktivit, úroveň inovací, stupeň dostupnosti regionů a úroveň dosaženého vzdělání pracovních sil. Konkurenceschopnost regionu je dána schopností regionu etablovat se v národní ekonomice, dokázat předvídat změny její struktury a reagovat na hospodářská opatření. **Regiony jsou základem národní konkurenceschopnosti**, protože právě na úrovni regionů, jak je dříve uvedeno, dochází k přímým kontaktům mezi tvůrci znalostí a jejich uživateli.³² Prosperita regionu závisí na skutečnosti, jak se regionu podaří překonat případné neshody mezi těmito dvěma skupinami subjektů. Pojem regionální konkurenceschopnosti má svůj původ ve více teoriích – institucionální ekonomii, evoluční ekonomii a teorii učících se regionů, ale také v Porterově přístupu strategického plánování a teorii konkurenční vývody. Prostorovou dimenzi chápání konkurenceschopnosti přidává přístup nové ekonomické geografie.³³

³¹ JÁČ, Ivan, Petra RYDVALOVÁ a Miroslav ŽIŽKA. *Inovace v malém a středním podnikání*. Brno: Computer Press, 2005, 174 s. ISBN 80-251-0853-8.

³² CORVERS, Fabienne. Indicators for Regional Innovation Performance. *International Conference on Entrepreneurship and Business Incubation „Strengthening the Regional Innovation Profile“* [online]. Bremen, 2003, [cit. 11. 1. 2012]. Dostupné z: <http://cordis.europa.eu/indicators/publications.htm>

³³ HUDEC, Oto. *Regionálne inovačné systémy – Strategické plánovanie a prognózovanie*. Košice: Technická univerzita v Košicích, 2007. 198 s. ISBN 978-80-8073-964-5.

2.2.4 Ukazatele regionální konkurenceschopnosti

Regionální konkurenceschopnost a ekonomická výkonnost jsou významnými faktory rozvoje jednotlivých regionů. Konkurenceschopný region je pak **přitažlivý** - přitahuje investice, znalosti a jeho charakteristickým rysem je lokalizace firem a např. imigrace obyvatelstva.

Tak jako existuje velké množství různých definic konkurenceschopnosti, tak obdobně existuje i mnoho názorů, které ukazatele jsou pro stanovení konkurenceschopnosti hlavní a důležité a které nikoliv.

Světové ekonomické fórum (World Economic Forum - WEF)³⁴ sestavuje každoročně žebříček konkurenceschopnosti jednotlivých zemí světa. WEF při hodnocení globální konkurenceschopnosti používá přes sto různých indikátorů. Podle zprávy *Global Competitiveness Report* (GCR) je konkurenceschopnost definována jako souhrn institucí, politik a faktorů, které podmiňují úroveň produktivity země. WEF dále říká, že konkurenceschopnost je měřena pomocí produktivity. Cílem zemí je vytvořit takové prostředí, ve kterém mohou firmy i zaměstnanci zvyšovat svoji produktivitu. WEF ve své ročence sleduje vývoj ve 12 pilířích konkurenceschopnosti, které jsou pokládány za nejdůležitější faktory růstu produktivity zemí. Pro hodnocení v jednotlivých pilířích jsou používána tvrdá data i měkká data v podobě dotazníkových šetření. Ta mají podobu předem formulovaných tvrzení, která respondenti ohodnotí na škále od 1 do 7 podle míry jejich souhlasu s daným tvrzením.

Jedná se o následující pilíře:

- 1) *Instituce* – otázky právního rámce jako zabezpečení a ochrana soukromého vlastnictví, efektivnost vlády v oblastech regulace, byrokracie nebo transparentnosti veřejných zakázek, ale také firemní institucionální prostředí.
- 2) *Infrastruktura* – dopravní, energetická a telekomunikační infrastruktura.
- 3) *Makroekonomická stabilita*.
- 4) *Zdraví a základní vzdělání* – zejména investice do těchto sektorů.
- 5) *Vyšší vzdělání a trénink* – úroveň sekundárního a terciálního vzdělání a dalšího vzdělávání v rámci pracovní činnosti.
- 6) *Efektivnost fungování trhu zboží a služeb* – statní intervence, podmínky na straně poptávky.

³⁴ *Světové ekonomické fórum* je nezisková organizace založená v Ženevě. Pořádá každoroční zasedání ve švýcarském Davosu, kde se setkávají špičkoví podnikatelé, světoví politici, vybraní intelektuálové a novináři k diskusi o nejnaléhavějších problémech, kterým svět čelí, včetně ochrany zdraví a životního prostředí. WEF vydává množství výzkumných zpráv a zapojuje své členy do iniciativ v různých sektorech

- 7) *Efektivnost trhu práce* – zejména flexibilita.
- 8) *Efektivnost finančních trhů* – bankovní sektor, dobra regulace obchodu s cennými papíry a deriváty.
- 9) *Technologická připravenost* – schopnost přijímat technologie, přístup k informačním a komunikačním technologiím.
- 10) *Velikost trhu*.
- 11) *Sofistikovanost podnikání*.
- 12) *Inovace*.

Seznam jednotlivých ukazatelů je uveden v příloze 1 této diplomové práce. Na základě uvedených 12 pilířů rozděluje WEF jednotlivé ekonomiky do **tří stadií rozvoje**. Na základě těchto stupňů rozvoje jsou také určeny váhy pilířů, jež jsou uvedeny v tabulce 2.1 a které jsou přikládány jednotlivým faktorům při hodnocení celkové konkurenceschopnosti.³⁵

Tabulka 2.1: Váhy pilířů pro jednotlivé fáze rozvoje hospodářství

Skupina pilířů	Fáze 1: faktorově tažené hospodářství	Fáze 2: hospodářství tažené efektivností	Fáze 3: hospodářství tažené inovacemi
Základní požadavky	60%	40%	20%
Požadavky pro efektivitu	35%	50%	50%
Požadavky pro inovace	5%	10%	30%

Zdroj: WEF. *The Global Competitiveness Report 2011-2012*, 2012; vlastní zpracování

V první fázi rozvoje ekonomiky by měl být kladen důraz zejména na rozvoj institucí, infrastruktury a základního vzdělání. Předpokladem zvýšení konkurenceschopnosti je také makroekonomická stabilita. V této fázi země těží zejména z nízkých cen práce a jiných vstupů. V druhém stádiu rozvoje hospodářství by se země měla zaměřit na rozvoj technologického prostředí. Pro získání konkurenční výhody by mělo docházet k růstu produktivity díky zvyšování kvality a efektivním výrobním postupům. V třetím stádiu rozvoje hospodářství hraje rozhodující roli schopnost vyrábět inovativní výrobky a služby při použití nejpokročilejších technologií. Kromě toho je velký důraz kladen na podnikatelské a investiční prostředí.

³⁵ SCHWAB, Klaus. *The Global Competitiveness Report 2011-2012*. World Economic Forum. Geneva, Switzerland 2011. 2011. 527 s. [cit. 23. 3. 2012]. ISBN 978-92-95044-74-6

Nezbytným předpokladem pro dosažení vyššího stádia rozvoje, je rozvoj pilířů, jež jsou zahrnuty v předchozím stádiu.³⁶

Konkurenceschopností jednotlivých zemí světa se také zabývá *Mezinárodní institut pro rozvoj managementu* (IMD) se sídlem ve Švýcarsku, který publikuje od roku 1989 každoročně *Ročenku světové konkurenceschopnosti* (World Competitiveness Yearbook, WCY). WCY je světově renomovanou a nejobsáhlejší roční zprávou o konkurenceschopnosti národních ekonomik, klasifikující a analyzující schopnost národů vytvářet a udržovat prostředí, ve kterém podniky mohou soutěžit.³⁷

Hodnocení pozice zemí v pojetí Mezinárodního institutu pro rozvoj managementu je založeno ze dvou třetin na tvrdých (statistických) datech a z jedné třetiny na měkkých datech (data získaná formou dotazníkových šetření). IMD stanovila pro rok 2011, **pořadí 59 zemí**, z hlediska kvality prostředí pro domácí a globální konkurenceschopnost firem působících v dané ekonomice a k vytvoření konkurenční pozice zemí bylo celkem použito 331 kritérií, která jsou rozdělena dle následujících čtyř faktorů:

- 1) *ekonomická výkonnost domácí ekonomiky* - charakterizována na základě zhodnocení kritérií popisujících domácí ekonomiku (velikost, růst, bohatství, prognózy vývoje),
- 2) *efektivnost vlády* - charakterizována na základě zhodnocení kritérií (veřejné finance, fiskální politika, institucionální rámec (centrální banka, efektivnost státu, spravedlnost, bezpečnost), právní úprava podnikání (otevřenost, regulace konkurence, trhu práce a kapitálového trhu),
- 3) *efektivnost podniků* – charakterizována na základě zhodnocení kritérií popisujících produktivitu a trh práce (náklady, dostupnost kvalifikací), finance (efektivnost bank, akciového trhu, vlastní finanční zdroje firem), manažerské praktiky, dopad globalizace,
- 4) *infrastruktura* – charakterizována na základě zhodnocení kritérií popisujících základní, technologickou i vědeckou infrastrukturu, zdraví a životní prostředí, hodnotový systém společnosti.

³⁶ WORLD ECONOMIC FORUM. *The Global Competitiveness Report 2011-2012* [online]. 2012 [5. 4. 2012]. Dostupný z: <http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness>.

³⁷ IMD International. Competitiveness Center. *World Competitiveness Yearbook 2011* [online]., 2011. [10. 2. 2012]. Dostupný z: <http://www.imd.org/research/publications/wcy/index.cfm>

Vlastní všeobecná metodika měření konkurenceschopnosti pak vychází z rozdělení národního prostředí na **čtyři hlavní faktory**, které jsou dále členěny na pět subfaktorů zahrnujících důležité aspekty analyzovaných oblastí. Tyto subfaktory (celkem 20 subfaktorů) mají stejné váhy a zahrnují více než 300 dalších ukazatelů, přičemž počet těchto ukazatelů je v každém subfaktoru jiný.³⁸ Celkové pořadí konkurenceschopnosti zemí podle WCY je dáno agregací výsledků dvaceti subfaktorů.³⁹ Tabulka 2.2 zobrazuje členění faktorů na subfaktory.

Tabulka 2.2: IMD – faktory a subfaktory konkurenceschopnosti

hlavní faktory	subfaktory
Ekonomická efektivnost	Domácí ekonomika
	Mezinárodní obchod
	Mezinárodní investice
	Zaměstnanost
	Ceny
Efektivnost vlády	Veřejné finance
	Fiskální politika
	Institucionální rámec
	Podniková legislativa
	Sociální rámec
Efektivnost podnikání	Produktivita
	Trh práce
	Finance
	Způsoby řízení
	Postoje a hodnoty
Infrastruktura	Základní infrastruktura
	Technická infrastruktura
	Vědecká infrastruktura
	Zdraví a životní prostředí
	Vzdělání

Zdroj: IMD, Research Methodology, 2012; vlastní zpracování

Seznam jednotlivých ukazatelů je uveden v příloze 2 této diplomové práce.

³⁸ Počet ukazatelů v rámci daného subfaktoru nemá vliv na jeho váhu, ta je pro všechny stanovena na 0,05, bez ohledu na počet ukazatelů.

³⁹ IMD International. *Research methodology 2011* [online]. 2011. [cit. 10. 2. 2012]. Dostupný z: http://www.imd.org/research/centers/wcc/research_methodology.cfm.

Mezinárodní institut pro rozvoj managementu (IMD) také definuje **zlatá pravidla pro rozvoj konkurenceschopnosti států**, které obsahují těchto deset pravidel:⁴⁰

1. vytvářet stabilní a předvídatelné legislativní prostředí,
2. pracovat na pružné a silné ekonomické struktuře a poté ji udržovat,
3. investovat do základní a technologické infrastruktury,
4. podporovat soukromé úspory a domácí investice,
5. rozvíjet agresivitu na mezinárodních trzích a zároveň atraktivitu pro přímé zahraniční investice,
6. dodržovat kvalitní, pružné a transparentní fungování vlády a veřejného sektoru,
7. zachovávat rovnovážný vztah mezi úrovní mezd, produktivitou a zdaněním,
8. zachovávat sociální strukturu prostřednictvím snižování mzdové nerovnosti a posilování střední třídy,
9. investovat do vzdělání, zvláště středního školství a systému celoživotního vzdělávání pracovní síly,
10. udržovat v rovnováze charakter hospodářství mezi strategií založené na blízkosti a na globálním působení s cílem dosahování růstu bohatství a zároveň ochrany systému hodnot, které sdílí obyvatelstvo.

I přes jmenovaná zlatá pravidla neexistuje jednotný recept pro všechny země. Podle Mezinárodního institutu pro rozvoj managementu (IMD) mohou být strategie rozvoje konkurenceschopnosti úspěšné pouze, pokud dojde k vybalancování ekonomických aspektů vycházejících z potřeby uspět na trzích se sociálními požadavky (jsou dány historií, tradicí či systémem hodnot obyvatel).⁴¹

Pro **hodnocení konkurenceschopnosti v Evropské unii** se sledují **strukturální ukazatele**, které představují hodnocení konkurenceschopnosti ve třech oblastech – v oblasti ekonomické, sociální a environmentální. Strukturální ukazatele jsou sestavovány Eurostatem na základě pravidelně zasílaných údajů z národních statistických úřadů. Tzv. **krátký seznam strukturálních ukazatelů** zahrnuje od roku 2007 čtrnáct nejvýznamnějších ukazatelů, které jsou v seznamu řazeny dle oblastí, ve kterých jsou obsaženy: národohospodářské ukazatele, zaměstnanost, inovace a výzkum, ekonomická reforma, sociální soudržnost a životní prostředí.

⁴⁰ GARELLI, Stéphane, ref. 9.

⁴¹ BÍČ, Josef. Konkurenceschopnost a její měření. In Steinmatzová Dana. Bariéry konkurenceschopnosti, Praha: VŠE Praha, Oeconomica, 2008. S 34-49. ISBN: 978-80-245-1444-4.

Pro každý z uvedených ukazatelů je zpracován **profil kvality**, který slouží jako základní metainformace pro uživatele k posouzení vypovídající schopnosti zveřejňovaných dat. Přehled strukturálních ukazatelů je uveden v následující tabulce 2.3.⁴²

V kapitole 4. pak budou z této tabulky následně vybrány strukturální ukazatele k vyhodnocení a analýzám. Při výběru ukazatelů je důležité, aby veškeré hodnocené ukazatele byly dostupné na regionální úrovni NUTS II v ČR.

Tabulka 2.3: Zkrácený seznam strukturálních ukazatelů EU

p.č.	Strukturální ukazatel	Oblast hodnocení	Specifikace ukazatele
1	HDP na obyvatele v PPS	Celkové ekonomické prostředí	Hrubý domácí produkt na osobu v paritách kupního standardu (PPS), (EU27=100)
2	Produktivita práce na zaměstnanou osobu	Celkové ekonomické prostředí	Hrubý domácí produkt na osobu v paritách kupního standardu (PPS) na zaměstnanou osobu v EU25, (EU25=100)
3	Míra zaměstnanosti	Zaměstnanost	Podíl počtu zaměstnaných osob ve věku 15-64 let na celkové populaci ve stejné věkové kategorii, v %
4	Míra zaměstnanosti starších pracovníků	Zaměstnanost	Podíl počtu zaměstnaných osob ve věku 55-64 let na celkové populaci ve stejné věkové kategorii, v %
5	Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (GERD)	Inovace a výzkum	Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj jako procentuální podíl na HDP, v %
6	Úroveň dosaženého vzdělání mládeže	Inovace a výzkum	Procento obyvatelstva ve věku 20-24 let, které má alespoň vyšší střetí vzdělání
7	Relativní cenová úroveň	Ekonomická reforma	Relativní cenová úroveň celkové spotřeby domácností zahrnující nepřímé daně, v %, (EU25=100)
8	Kapitálové investice	Ekonomická reforma	Kapitálové investice do soukromého, v % HDP
9	Míra rizika chudoby - po sociálních dávkách	Sociální soudržnost	Podíl osob s příjmem pod hranicí rizika chudoby po sociálních transferech. Hranice chudoby se stanovuje jako 60% národního mediánového disponibilního příjmu po sociálních transferech, v %
10	Rozptyl regionální míry zaměstnanosti	Sociální soudržnost	Variační koeficient míry zaměstnanosti regionů (úroveň NUTS 2) uvnitř zemí
11	Míra dlouhodobé nezaměstnanosti	Sociální soudržnost	Dlouhodobě nezaměstnaní (12 měsíců a déle) jako procento celkového ekonomicky aktivního obyvatelstva ve věku 15-64 let, v %
12	Emise skleníkových plynů	Životní prostředí	Celkové emise skleníkových plynů, procentní změna od základního roku 1990 a cílů podle Kjótského protokolu/Rozhodnutí Tady EU pro roky 2008-2012 - základ pro index = 100. Založeno na ekvivalentech CO ₂
13	Energetická náročnost národního hospodářství	Životní prostředí	Hrubá spotřeba energie v zemi dělená HDP (ve stálých cenách, 2000=100) - kgoe (kilogram of oil equivalent) na 1 000 Euro
14	Objem nákladní dopravy k HDP	Životní prostředí	Index objemu nákladní dopravy v zemi vztahující se k HDP, měřený v tkm/HDP (ve stálých cenách 2000=100)

Zdroj: HANČLOVÁ, Jana a kol., 2010, s. 120; vlastní zpracování

⁴² HANČLOVÁ, Jana a kol., ref. 3, s. 118-121.

V rámci komplexního hodnocení **regionální konkurenceschopnosti v ČR** jsou nejčastěji používány vybrané ukazatele, jež jsou uvedeny v publikaci *Konkurenční schopnost České republiky 2010*, která je společným dílem *Centra ekonomických studií Vysoké školy ekonomie a managementu* (VŠEM), *Národní observatoře zaměstnanosti a vzdělávání* (NOZV) a *Národního vzdělávacího fondu* (NVF). Spektrum ukazatelů pro hodnocení strukturální konkurenceschopnosti české ekonomiky představuje regionální ekonomická a inovační výkonnost doplněná o ukazatele kvality života obyvatelstva. Statistické ukazatele byly vybrány s ohledem na **regionální reprezentativnost**, tzn. do jaké míry je lze považovat za významné a metodu jejich regionálního zjišťování za dostatečně vypovídající s ohledem na územní příslušnost údajů.⁴³

Ukazatele jsou následující:

- 1) **Reálný růst regionálního HDP** (v %) – regionální hrubý domácí produkt je počítán z větší části výrobní metodou, z menší části (za finanční a vládní sektor) metodou důchodovou. Představuje hodnotu produkováných statků a služeb ve všech odvětvích na určitém území a za určité období (kalendářní rok). Výpočet probíhá za kraje na základě údajů za jednotlivá pracoviště (místní jednotky). K přepočtu do stálých cen se používají z důvodu absence regionálně odlišných cenových produkčních indexů národní odvětvové deflátoři.
- 2) **Regionální HDP na obyvatele** (ČR, resp. EU-27 = 100) se pro účely mezinárodního srovnání přepočítává na standard kupní síly (PPS). Dochází tak k přepočtu hodnoty všech složek HDP na průměrnou cenovou hladinu v EU a tím k vyloučení rozdílů v cenových hladinách na národní úrovni (rovněž se tím eliminuje deformace související se směnným kurzem). Nezohledněny zůstávají rozdíly v cenových hladinách na regionální úrovni uvnitř jednotlivých států.
- 3) **Produktivita práce** je vyjádřena jako HDP na zaměstnanou osobu (ČR = 100). Za zaměstnané jsou považováni zaměstnanci i podnikatelé bez ohledu na to, jestli patří mezi rezidenty nebo nerezidenty na daném teritoriu. Samotný HDP se obvykle uvádí v přepočtu na rezidenty.

⁴³ Kolektiv CES VŠEM, NOZV NVF. *Konkurenční schopnost České republiky 2010. Vývoj hlavních indikátorů* [online]. 2010. 161 s. [cit. 23. 3. 2012]. ISBN 978-80-7201-826-0. Dostupné z: http://www.vsem.cz/data/data/ces-soubory/rocenka/A_Rocenka_final_CD.pdf

- 4) **Míra registrované nezaměstnanosti** (v %) zahrnuje osoby zaevidované v určitém okamžiku u úřadů práce podle místa trvalého bydliště v poměru k celkové pracovní síle (součtu zaměstnaných a nezaměstnaných). Alternativním zdrojem údajů je Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS), které sice pracuje s omezeným rozsahem souboru respondentů, ale přesně odpovídá metodice uznávané mezinárodními institucemi (International Labour Organization – ILO, EUROSTAT); ty mezi nezaměstnané řadí jen osoby aktivně si práci hledající, schopné v krátké době nastoupit do zaměstnání nebo se sebezaměstnat a nevykonávající ani hodinu týdně práce za odměnu.
- 5) **Podíl dlouhodobě nezaměstnaných** (v %) vyjadřuje procento uchazečů déle než 1 rok v evidenci u úřadů práce v celkovém počtu nezaměstnaných.
- 6) **Tvorba hrubého fixního kapitálu** (v % HDP, na obyvatele – ČR = 100) je na regionální úrovni zjišťována v členění do úrovně krajů podle místa, kde je pořízený majetek fakticky užíván. Představuje hodnotu pořízeného hmotného i nehmotného investičního majetku, který bude sloužit k další produktivní činnosti (stroje, zařízení, budovy, ostatní stavby apod.).
- 7) **Stav přímých zahraničních investic** (v % HDP, na obyvatele – ČR = 100) je na regionální úrovni zjišťován Českou národní bankou. Ta publikuje statistiku vypracovanou na základě auditovaných bilancí, které zahrnují celkový stav přímých zahraničních investic do základního kapitálu, reinvestované zisky a úvěrové vztahy mezi podnikem v tuzemsku a přímým investorem. Výsledky jsou od roku 2000 zpracovávány i podle územního rozložení přímých zahraničních investic v ČR (za kraje). Údaje se vztahují k sídlům ekonomických subjektů, proto je jejich regionální reprezentativnost poněkud zkreslena, zejména pokud jde o údaje za hlavní město Prahu.
- 8) **Význam technologicky náročných odvětví** (v % HDP, na zaměstnance) je sledována za místní jednotky na základě vybraných odvětví v členění podle dvoumístné OKEČ (podle metodologie používané v EUROSTATu).
- 9) **Výdaje na výzkum a vývoj** (v % HDP) jsou zjišťovány za jednotlivá pracoviště podle regionů. Šetření zahrnuje sektory podnikatelský, vládní, vyššího školství a neziskových soukromých institucí. Ukazatele výzkumu a vývoje se sledují podle krajů od roku 2001, kdy bylo odlišeno kromě sídla jednotky také sídlo pracoviště u jednotlivých zpravodajských jednotek pro potřeby regionálního třídění.

- 10) Podíl **zaměstnanců ve vědě a výzkumu** (v % zaměstnaných) je zjišťován ze stejného zdroje jako výdaje na výzkum a vývoj. Zaměstnanci jsou výzkumní pracovníci, kteří provádějí přímo výzkum a vývoj, a dále pomocní, techničtí, administrativní a jiní pracovníci pracující na pracovištích výzkumu a vývoje v jednotlivých zpravodajských jednotkách.
- 11) Podíl **pracovní síly s vysokoškolským vzděláním** (v % pracovních sil) je odhadem získaným z výběrového šetření pracovních sil (VŠPS). Předmětem šetření jsou všechny osoby obvykle bydlící v soukromých domácnostech. Šetření se nevztahuje na osoby bydlící dlouhodobě v hromadných ubytovacích zařízeních. Z toho důvodu jsou údaje za určité skupiny obyvatelstva, zejména za cizí státní příslušníky žijící a pracující na území republiky, k dispozici v omezené míře.
- 12) Podíl **kvalifikované pracovní síly podle klasifikace zaměstnání** (KZAM 1–3, v % zaměstnaných pracovních sil). Klasifikace zaměstnání v tomto ukazateli zahrnuje následující skupiny: zákonodárci, vedoucí a řídící pracovníci + vědečtí a odborní duševní pracovníci + techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci (VŠPS).
- 13) Podíl **podnikatelů** (v % zaměstnaných pracovních sil) vychází z údajů o postavení zaměstnání ve výběrovém šetření podle místa bydliště jako součet zaměstnavatelů (podnikatelů se zaměstnanci) a pracujících na vlastní účet (podnikatelů bez zaměstnanců).
- 14) Podíl **zaměstnaných žen** (v % zaměstnaných pracovních sil) je zjišťován z výběrového šetření pracovních sil (VŠPS).
- 15) **Přírůstek obyvatelstva stěhováním** (v % celkové populace) je migrační saldo rozdílem mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých osob za stejné období v daném území. Přistěhováním se rozumí změna obce trvalého nebo dlouhodobého pobytu osoby na území ČR (vnitřní stěhování) nebo přes hranici ČR (zahraniční stěhování). U osob, které nejsou v ČR přihlášeny k trvalému pobytu (např. u cizinců s krátkodobým pobytem), se stěhování nesleduje. Do vykazovaných hodnot není zahrnuto stěhování uvnitř sledovaného území.
- 16) Podíl **cizinců** (na obyvatelstvu) vychází z počtu cizinců, který je zveřejňován Ředitelstvím služby cizinecké a pohraniční policie MV ČR. Zahrnuje cizí státní příslušníky s trvalým pobytem či s dlouhodobými typy pobytu na území ČR k 31. 12. daného roku.

- 17) **Střední délka života obyvatelstva** vyjadřuje počet let, jež pravděpodobně prožije narozený člověk za předpokladu, že po celou dobu jeho dalšího života se nezmění řád vymírání zjištěný úmrtnostní tabulkou zkonstruovanou pro daný kalendářní rok nebo jiné období.
- 18) **Počet obyvatel ve věku 65 let a více** (v % populace) se vztahuje vždy k 31. 12. daného roku. Do počtu obyvatel jsou zahrnuty všechny osoby, které mají na území České republiky trvalé bydliště, a to bez ohledu na jejich státní občanství, od roku 2001 včetně cizinců s tzv. dlouhodobým pobytem.
- 19) **Průměrné procento pracovní neschopnosti** je vyjádřením odpadu z fondu kapacity kalendářních dnů sledovaného období z důvodu pracovní neschopnosti. Ukazatel zahrnuje nově hlášené případy pracovní neschopnosti ve sledovaném roce na základě hlášení o pracovní neschopnosti nemocensky pojištěných zaměstnanců.
- 20) **Kriminalita** (počet zjištěných trestných činů na 1 000 obyvatel) zahrnuje násilné, mravnostní a majetkové trestné činy, podvody a zpronevěry, ostatní majetkové a kriminální trestné činy, zbývající kriminalitu, hospodářské a vojenské trestné činy, trestné činy proti ústavnímu zřízení. Data jsou bez trestných činů evidovaných referáty cizinecké a pohraniční policie, protože tyto údaje nejsou k dispozici v členění podle krajů.
- 21) **Měrné emise oxidu siřičitého** (t/km^2) jsou sledovány ČHMÚ v Registru emisí a zdrojů znečišťování ovzduší (REZZO), který je členěn v závislosti na druhu zdrojů a jejich tepelných výkonech na REZZO 1 až 4, přičemž REZZO 4 představuje mobilní zdroje znečišťování (silniční motorová vozidla a jiné dopravní prostředky).
- 22) **Vývoz zboží** (podíl na ČR) je šetřen podle kraje, ve kterém bylo zboží vyrobeno, zpracováno, zušlechtěno, vytěženo či vypěstováno. Některé výrobní podniky využívají k vykazování údajů o zboží, které je určeno na vývoz, služeb jiných firem, jejichž sídlo je mimo kraj původu zboží. Tyto firmy vyplňují údaje o vývozu zboží mnohdy nesprávně, neboť do kolonky kraj původu zboží uvádějí kód kraje, kde tato firma sídlí – k dispozici nejsou časové řady.⁴⁴

⁴⁴ Kolektiv CES VŠEM, NOZV NVF., ref. 35, s. 81-82.

V publikaci – *Konkurenceschopnost české ekonomiky* od A. Slaného (2006)⁴⁵ jsou zvoleny za indikátory regionální konkurenceschopnosti tyto následující ukazatele: **HDP, průměrná hrubá mzda, nezaměstnanost, index vzdělanosti obyvatelstva a saldo migrace**. Zvláště saldo migrace je pak velmi zajímavý a netradiční ukazatel pro posuzování konkurenceschopnosti na úrovni regionů. Autor publikace zmiňuje, že vzhledem k současným demografickým poměrům v České republice a relativně vyrovnaným hodnotám přirozeného přírůstku (resp. úbytku) obyvatelstva ve sledovaných územních jednotkách je migrační saldo dokonce rozhodující komponentou celkového přírůstku obyvatelstva. Na druhé straně je ovšem nutné upozornit, že se migrace týká jen relativně malé části obyvatelstva a samotné migrační saldo regionů se pohybuje víceméně v jednotkách promile. Faktický vliv migračního salda na posuzovanou konkurenceschopnost regionů je tedy výrazně menší, nicméně je přestěhovávání projevem jistých preferencí migrantů a stěhování lze vnímat jako určitý indikátor jednak stávající kvality prostředí regionů, ale i perspektiv jejich budoucího rozvoje. Jako doplňkové jsou dále zvoleny následující ukazatele: **dostupnost** (zohledňující primární výhody či nevýhody geografické polohy regionů), **ekonomickou citlivost** (která charakterizuje míru přizpůsobení, resp. adaptaci zkoumané regionální ekonomiky, rozhodujícím trendům a procesům ekonomiky světové) a **potenciál ovlivnění** (který je syntézou obou předchozích ukazatelů a vypovídá o pravděpodobné míře pozitivního resp. negativního, ovlivnění ekonomického rozvoje jednotlivých regionů).

Pro doplnění této části kapitoly jsou dále uvedeny ukazatele konkurenceschopnosti pro firmy, protože právě konkurenceschopnost jednotlivých firem a podniků do jisté míry zlepšuje konkurenceschopnost celého daného regionu. Nejlepším ukazatelem konkurenceschopnosti firem v rámci regionu je pak **zisk na jednotku produkce** a tím vůbec nejpřesnějším měřítkem úspěšnosti firmy na trhu je ukazatel **rentability vlastního jmění** případně **rentabilita aktiv**. Pro firmy kótované na burze je zajímavým ukazatelem také **zisk na akcii**, případně **P/E ratio**. Z hlediska dlouhodobého je pak důležitým ukazatelem konkurenceschopnosti firmy i dobrá **image firmy**.⁴⁶

⁴⁵ SLANÝ, Antonín, ref. 2.

⁴⁶ BENEŠ, Michal, ref. 1, s. 11-12

Na základě výše zmíněných příkladů používání různých ukazatelů v rámci hodnocení regionální konkurenceschopnosti vyplývá, že **měření a hlavně vyhodnocení konkurenceschopnosti regionů je velmi subjektivní záležitostí**. Do značné míry totiž závisí na subjektu, který toto zhodnocení provádí a který vybírá ukazatele, které budou v rámci posuzování konkurenceschopnosti jednotlivých regionů vlastně hodnoceny. Důležitou podmínkou také je, za jakým účelem a pro „koho“ je pak dané vyhodnocení regionální konkurenceschopnosti prováděno a jaké cíle jsou výsledkem sledovány.

3. Regionální konkurenceschopnost a možnosti jejího hodnocení v podmínkách EU a ČR

3.1 Regionální konkurenceschopnost z pohledu ekonomického růstu

Hodnocení regionální konkurenceschopnosti z pohledu komplexního řešení konkurenceschopnosti na úrovni ekonomických teorií je žádoucí rozšířit o důležitý aspekt spočívající v tom, že právě ekonomická výkonnost regionů je často projevem jejich konkurence-schopnosti. S tímto souvisí tyto 2 významné skutečnosti:

- **Výkonnost regionů** (v celosvětovém měřítku - států) je chápána jako ekonomický růst a tento růst je nejčastěji znázorněn ukazatelem hrubého domácího produktu (HDP). Ekonomické teorie přitom nejsou postaveny vyloženě na konkurenceschopnosti, ale spíše v pohledu na potenciální zdroje konkurenceschopnosti, anebo na důsledcích realizovaného typu hospodářské politiky na konkurenceschopnost.
- **Chybějící metodologické opory konkurenceschopnosti** v systémech národního účetnictví jednotlivých států vede k tomu, že neumíme na základě ucelené metodiky konkurenceschopnost explicitně podchytit.

Pojetí a přístupy k hodnocení konkurenceschopnosti, v rámci myšlenkových proudů současné ekonomické teorie můžeme z pohledu **ekonomického růstu** rozdělit do tří základních oblastí:

- První oblast vychází z tradičních **modelů ekonomického růstu** tj. ze *Solowova modelu*.⁴⁷ Tady je vhodné adaptovat především jeho hypotézu o procesu postupné konvergence ekonomické úrovně jednotlivých regionů (zemí). Tato konvergence je podmíněná, protože závisí na míře úspor, růstu počtu obyvatel a poloze produkční funkce.⁴⁸ Tyto charakteristiky se liší a můžeme zde vidět aspekt vybavenosti regionů jednotlivými výrobními faktory v podobě zdrojů konkurenceschopnosti a provázanost konkurenceschopnosti s problematikou konvergenčního procesu, který je v podmínkách Evropské unie zcela zásadní.

⁴⁷ SOLOW, Robert Merton. Contribution to the Theory of Economic Growth. *Quarterly Journal of Economics* [online]. February 1956. Vol. 70, No 1, s. 65-94. [cit. 22. 1. 2012]. ISSN: 00335533. Dostupné z: http://faculty.lebow.drexel.edu/LainczC/cal38/Growth/Solow_1956.pdf

⁴⁸ NEDOMLEOVÁ, Iva. Theories of Economic Growth and Regional Disparities. *Nová ekonomika a trvalo udržatelný rast – súčasnosť a budúcnosť perspektívneho vývoja*. Mezinárodní vědecká konferencia Bratislava. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislavě, 2007. s. 1-7. ISBN 978-80-225-2350-9

- Druhá oblast vychází z konceptu **technologické mezery** a tzv. „doháněním“ ze *schumpeterovské teorie*. Tyto teorie jsou založeny na předpokladu, že transfer technologií je možný, ale velmi obtížný a finančně náročný. To vede k tomu, že faktor technologií je velice důležitý zejména s ohledem na vysokou míru inovativnosti, kterou s sebou technologie nesou, a jsou tedy intenzivním faktorem potenciálního ekonomického růstu. Z hlediska konkurenceschopnosti proto rozlišujeme dohánění potenciální a skutečné. Konkurenceschopnost je v tomto případě dána tím, jak se „vůdčí“ region a „následovnický“ region, který má nižší tempo růstu ovlivňují prostřednictvím kapitálových a znalostních toků.
- Třetí oblast tvoří **nové teorie růstu**, případně **teorie endogenního růstu**, které kladou akcent na endogenní charakter technologické změny.⁴⁹ Technologický pokrok je brán jako výsledek tržní aktivity subjektů dané ekonomiky. Technologické znalosti jsou brány jako výrobní faktor, a na rozdíl od faktoru práce a kapitálu, jsou alespoň z části vylučitelné. Endogenní modely růstu reagují na skutečnost, že základní neoklasické modely nejsou schopny uspokojivě interpretovat dlouhodobý růst produkce. Lze rozlišovat dva hlavní typy těchto modelů.⁵⁰

1. **Model akumulace lidského kapitálu**, jehož představitelem je *R. Lucas*. Model předpokládá, že budoucí úroveň lidského kapitálu závisí na způsobu, jakým jednotlivci rozdělují disponibilní čas mezi práci a vzdělávání. Produkční funkce vycházející z toho modelu je zjednodušeně definována rovnicí 3.1 takto:

$$Y = Af(K, He, Ha) \quad (3.1)$$

kde:

- Y úroveň produkce (celkový výstup);
- A autonomní proměnná (technologická konstanta);
- K celkový objem fyzického kapitálu;
- He efektivní práce tj. množství času věnovaného pracovníky na výrobu vynásobené hladinou dovedností každého z nich;
- Ha průměrná hladina lidského kapitálu pro danou populaci.

⁴⁹ Romer, Paul. Endogenous Technological Change. *Journal of Political Economy* [online]. October 1990, vol. 98, No. 5, Part 2, s. 71-102. ISSN 022-3808. [cit. 15. 4. 2012].
Dostupné z: <http://www.artsci.wustl.edu/~econ502/Romer.pdf>

⁵⁰ VITURKA, Milan, ref. 27, s. 638.

Lidský kapitál se v modelu projevuje dvěma efekty. Vnitřní efekt vychází z předpokladu, že výdělky kladně závisí na dovednostech, což pracovníky stimuluje ke zvyšování kvalifikace. Vnější efekt vychází z předpokladu, že průměrná úroveň lidského kapitálu přispívá k produktivitě všech výrobních faktorů. Klíčovou roli má nepřetržitá návratnost prostředků vkládaných do akumulace lidského kapitálu.

2. Model akumulace znalostního kapitálu, jehož představitelem je *P. Romer*. Model vychází z výroku, že snaha jednotlivých firem inovovat, motivovaná dosažením dočasného monopolního postavení na trhu, zvyšuje celkový rozsah společenských znalostí. Model zdůrazňuje, že rozvoj techniky a technologií je determinován vědou a výzkumem rozvíjejících se do značné míry autonomně, ale komerční využití jejich výsledků vyžaduje soukromé investice do inovací, které zvyšují produktivitu všech výrobních faktorů. Produkční funkce odpovídající tomuto modelu má tvar rovnice 3.2:

$$Y = Af(R, K, L) \quad (3.2)$$

kde:

- Y* úroveň produkce (celkový výstup);
- A* autonomní proměnná (technologická konstanta);
- K* celkový objem fyzického kapitálu;
- R* objem firemních výdajů na výzkum a vývoj;
- L* objem práce.

Základní otázkou aplikace obou výše uvedených modelů je skutečnost, zda znalosti jsou konkurenční nebo nekonkurenční faktor. Všeobecně spíše převládá druhý názor opírající se o neúplná práva na ochranu intelektuálního vlastnictví, čímž dochází k nekontrolovatelnému přelévání výsledků soukromého výzkumného úsilí.⁵¹

3.2 Přístupy k hodnocení regionální konkurenceschopnosti

V rámci přístupů k hodnocení regionální konkurenceschopnosti bývají nejčastěji používány **přístupy desagregace souhrnných, komplexních makroekonomických ukazatelů** mezinárodních organizací *WEF* a *IMD*. Existují však i metodiky odlišné a s vyšší tvůrčí hodnotou, jako např. metodika, která je orientována na dlouhodobý časový horizont.⁵²

⁵¹ VITURKA, Milan, ref. 27, s. 639.

⁵² VITURKA, Milan, ref. 27

Hlavním cílem tohoto přístupu je, obdobně jako u hodnocení makroekonomické konkurenceschopnosti, strukturované vyhodnocení konkurenčního potenciálu regionů posuzovaného na základě kvality podnikatelského prostředí, využití lidských zdrojů a inovačního potenciálu firem. Hlavní výhody tohoto přístupu tkví, ve srovnání s přístupem desagregace makroekonomických ukazatelů, ve vyšší explanační schopnosti posilující přímé vazby na formulování programových cílů regionální politiky.

Význam komponentů vázaných na faktory konkurenceschopnosti tj. **kvality podnikatelského prostředí** (KPP) pro hodnocení konkurenceschopnosti regionů vyplývá ze skutečnosti, že odpovídající nabídka představuje hlavní oblast, ve které mezi sebou regiony skutečně soutěží ve snaze vytvářet co nejlepší podmínky pro rozvoj podnikatelských aktivit. Vybrané faktory KPP jsou členěny do šesti hlavních skupin:⁵³

- **obchodní faktory** - poskytující informace o tržním prostředí jednotlivých regionů včetně potenciálů zahraniční a domácí poptávky;
- **pracovní faktory** - poskytující všeobecné informace o celkové úrovni a kvalitě regionální nabídky pracovních sil;
- **regionální a lokální faktory** - poskytující základní informace o rozvinutosti podnikatelské a znalostní báze;
- **infrastrukturální faktory** - poskytující informace o technických předpokladech integrace jednotlivých regionů do světové ekonomiky;
- **cenové faktory** - představující specifické indikátory úrovně poptávky a nabídky na regionálních trzích územně vázaných výrobních faktorů (trh práce a trh nemovitostí);
- **environmentální faktory** - poskytující vybrané informace vztahující se ke kvalitě života s významnými vazbami na podnikatelské prostředí.

Na první komponentu navazuje územně volněji vázaná komponenta **využití lidských zdrojů**, jejíž úroveň odráží míru strukturálního přizpůsobení regionální ekonomiky rozhodujícím trendům a procesům indukovaným především na vyšších hierarchických úrovních socioekonomických systémů. V tomto směru lze za nejkomplexnější ukazatel strukturálního přizpůsobení považovat **míru nezaměstnanosti**, která interpretuje existující nerovnováhy na trhu práce.

⁵³ VITURKA, Milan, ref. 27, s. 641.

Jako doplňkový ukazatel a v rámci této metodiky může být použita ekonomická citlivost vyjádřená jako strukturální podíl odvětví, ve kterých země dlouhodobě ztrácejí konkurenceschopnost.

Na regionální úrovni jsou však využívány i přístupy v podobě **komplexních** (převážně deskriptivních) **analýz**, jejichž cílem je identifikace klíčových faktorů regionálního rozvoje, produktivity a ekonomického růstu.^{54, 55} Dalším přístupem může být také hodnocení výkonnosti regionů na základě předem definovaných soustav heterogenních ukazatelů v rámci strategických programových dokumentů regionálního rozvoje.

Jako **alternativní přístupy** k výše uvedeným, je možné využít i další metodologické koncepty hodnocení konkurenceschopnosti jako např. hodnocení pomocí **systému strukturálních ukazatelů EU**^{56, 57} nebo prostřednictvím **specifických ekonomických koeficientů**^{58, 59} či pomocí **makroekonometrického modelování** konstrukcí regresního ekonometrického modelu.^{60, 61, 62} **Základním problémem**, na který při měření konkurenceschopnosti narážíme a které všechny výše popsané přístupy nikterak neřeší, je **absence uceleného souboru regionálních statistických dat**, na základě kterého bychom mohli konstruovat vhodné ekonometrické modely, které by odrážely kvantitativní i kvalitativní aspekty konkurenceschopnosti na zvolené regionální úrovni.

⁵⁴ BLAŽEK, Ladislav a Milan VITURKA a kol. *Analýza regionálních a mikroekonomických aspektů konkurenceschopnosti*. 1. vyd. Brno: Ekonomicko-správní fakulta MU Brno. CVKS, 2008. 283 s. ISBN 978-80-210-4787-7.

⁵⁵ WOKOUN, René. Regional Competitiveness in the Czech Republic. *XII. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách* [CD-ROM]. Brno : Masarykova univerzita, 2009, s. 17–24. ISBN 978-80-210-4883-6.

⁵⁶ MELECKÝ, Lukáš a Jan NEVIMA. Regionální konkurenceschopnost zemí V4 a její hodnocení prostřednictvím strukturálních ukazatelů EU. *Evropská unie po českém předsednictví*. Sborník abstraktů příspěvků z mezinárodní vědecké konference pořádané u příležitosti 160. výročí založení VŠB-TU Ostrava. [CD ROM]. Ostrava: EkF VŠB-TU Ostrava, 10. – 11. září 2009, 2009b. s. 1 - 16. ISBN 978-80-248-2057-6.

⁵⁷ MELECKÝ, Lukáš. Strukturální ukazatele EU a možnosti jejich využití v rámci hodnocení regionální konkurenceschopnosti vybraných zemí EU15. *Mezinárodné vzťahy 2009*. Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky. [CD ROM]. Zámok Smolenice, 3. – 4. 12. 2009. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2010. s. 1 – 17. ISBN 978-80-225-3024-8.

⁵⁸ MELECKÝ, Lukáš a Jan NEVIMA. Aplikace specifických ekonomických koeficientů jako alternativního konceptu hodnocení regionální konkurenceschopnosti ve vybraných zemích střední Evropy. *Aktuální otázky české a světové ekonomiky. Liberecké ekonomické fórum 2009*. Mezinárodní vědecká konference.[CD ROM]. Liberec: Technická univerzita Liberec, 15. – 16. září 2009, 2009c. s. 329 - 336. ISBN 978-80-7372-536-5.

⁵⁹ MELECKÝ, Lukáš a Jan NEVIMA, ref. 29.

⁶⁰ MELECKÝ, Lukáš a Jan NEVIMA. Ekonometrický přístup k hodnocení konkurenceschopnosti regionů v ČR. *IMEA 2009*. [CD ROM]. The 9th Annual Ph.D. Conference. Hradec Králové, 2009a. Hradec Králové: Gaudeamus. 2009a. s. 136 - 143. ISBN 978-80-7041-851-2.

⁶¹ NEVIMA, Jan. Formulace modelu regionální konkurenceschopnosti s využitím ekonometrického přístupu. *AIESA 2010*. 13. Mezinárodní vědecká konference. [CD ROM]. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonom. 2010. ISBN 978-80-225-2980-8.

⁶² NEVIMA, Jan a Lukáš MELECKÝ. Možnosti hodnocení regionální konkurenceschopnosti v zemích Visegrádské čtyřky prostřednictvím ekonometrického modelu. *Hospodářská politika v členských zemích Evropské unie*. Karviná: OPF SLU Opava, Horní Lomná, září 2010. s. 313 – 326. ISBN 978-80-7248-601-4.

S konkrétní specifikací datových souborů pak v případě zkoumání regionální konkurenceschopnosti úzce souvisí další důležitý faktor, a to dostupnost dat determinující četnost a délku časových řad regionálních statistických indikátorů vhodných pro konstrukci ekonometrických modelů.

3.3 Metody hodnocení regionální konkurenceschopnosti

Stejně tak jako neexistuje jedna přesná definice pojmu konkurenceschopnost, tak jako neexistuje přesně předem daná skupina strukturálních ukazatelů, za jejichž pomocí lze regionální konkurenceschopnost hodnotit, tak ani neexistuje jednotný pracovní postup – metoda samotného měření a následného posouzení a vyhodnocení konkurenceschopnosti.

V České republice v současné době existují dvě instituce zabývající se výzkumem v oblasti konkurenceschopnosti na národní úrovni. Jsou to *Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky* (CVKS)⁶³, jež je součástí Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity v Brně a *Centrum ekonomických studií* (CES)⁶⁴, jež je výzkumným pracovištěm Vysoké školy ekonomie a managementu v Praze (VŠEM). Z daných cílů a z publikací, které tato výzkumná pracoviště prezentují a při vnímání současného stavu výzkumu konkurenceschopnosti (i na regionální úrovni) můžeme vidět, že k vytvoření jednotného metodického konceptu hodnocení regionální konkurenceschopnosti teprve postupem času směřujeme.

Hodnocení konkurenceschopnosti regionů je také značně ovlivněno výběrem zvolené územní úrovně regionu. To platí obzvláště v podmínkách EU v rámci nomenklatury územních statistických jednotek (NUTS). Neméně významnou úlohu při hodnocení regionální konkurenceschopnosti sehrává i délka posuzovaného období a periodicita dat.

⁶³ *Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky* je koncipováno jako analytické pracoviště zaměřené na aplikaci sociálněvědních poznatků v oblasti konkurenční schopnosti při hodnocení jejích předpokladů a výsledků v České republice a jejích hospodářskopolitických implikací v návaznosti na plnění cílů Lisabonské strategie. Cílem výzkumu centra je komplexní analýza zdrojů a výsledků konkurenční schopnosti České republiky a identifikace souvisejících hospodářskopolitických implikací pro podporu úspěšného přechodu na znalostně založenou ekonomiku

⁶⁴ *Centrum evropských studií* Vysoké školy ekonomické v Praze bylo zřízeno k 1. 1. 1996 v souvislosti s přípravou České republiky na vstup do Evropské unie. Jde o informační, koordinační a poradenské pracoviště interdisciplinárního charakteru, zabývající se problematikou evropské ekonomiky, politiky, práva, dějin, kultury a jazyků

Všechny přístupy k hodnocení regionální konkurenceschopnosti mají však jeden společný jmenovatel, neboť zaměřují svou pozornost především na **zkoumání výkonnosti ekonomik** pomocí vybraných ukazatelů v oblasti ekonomické dynamiky, vnitřní rovnováhy a vnější rovnováhy. Výkonnost území je přitom považována, v rámci navrženého přístupu k hodnocení regionální konkurenceschopnosti, za zdroj konkurenceschopnosti.

3.3.1 Datová základna pro hodnocení regionální konkurenceschopnosti v podmínkách EU

V rámci **specifikace podmínek datové základny** vhodné pro návrh a formulaci modelu určeného k hodnocení regionální konkurenceschopnosti v podmínkách EU, je třeba si uvědomit dva klíčové aspekty:

- Model by měl mít vytvořenu **dostatečnou oporu v národním účetnictví** členských států EU a také v „evropských“ souhrnných statistikách tj. např. v **systému evropských účtů** (ESA 95). Jedině za splnění tohoto předpokladu může mít navržený model dostatečný ekonomický význam.
- Při formulaci modelu hodnocení regionální konkurenceschopnosti v podmínkách EU je nutno čelit základnímu nedostatku, na který při zkoumání regionálních aspektů obvykle narážíme, a to je **délka využitelných časových řad regionálních ukazatelů**. V řadě případů jsme totiž limitováni stávajícím, relativně malým počtem regionálních ukazatelů, které jsou sledovány a bezprostředně odrážejí vývoj v regionech Evropské unie a byly by srovnatelné s dostatečnou vypovídací schopností.

Pro **sledování a hodnocení konkurenceschopnosti v evropském měřítku** se jeví jako nejvhodnější využití stávající opory **systému evropských účtů (ESA 95)**, který je základním východiskem pro národní účetnictví a zahrnuje také regionální účty. V rámci analýzy dostupnosti dat bylo nutné stanovit nejnižší územní jednotku, za kterou je možné získat srovnatelná data v čase a v průřezu jednotlivými vybranými regiony. Dostupnost a délka časových řad publikovaných regionálních dat však přímo úměrně klesá s územně menší regionální jednotkou v rámci územní klasifikace NUTS. Nejnižší územní jednotkou, jež poskytuje, v podmínkách EU, srovnatelné regionální informace je úroveň NUTS III. V případě ČR se tedy jedná o kraje. Na úrovni NUTS III se však často setkáváme s problémem nedostatečné propracovanosti regionálního účetnictví a k dispozici je jen velmi málo ukazatelů navíc s rozdílnou délkou časových řad a pouze roční periodicitou.

Souhrn takovýchto ukazatelů pak není dostatečný pro konstrukci zobecněného modelu hodnocení regionální konkurenceschopnosti, a proto je nutné provádět analýzu datové základny na územní jednotce s vyšší mírou agregace tj. regionální jednotce **NUTS II**.

V rámci hodnocení regionální konkurenceschopnosti je však na úrovni NUTS II také nutno čelit rozdílnému postavení institucionálních jednotek v regionu. Pro účely regionálních účtů jsou rozlišovány dva druhy institucionálních jednotek – jednoregionální a víceregionální. Pro přehled je v následující tabulce uvedeno regionální rozdělení NUTS II a NUTS III v ČR. Grafické znázornění rozdělení NUTS II a III v ČR je v příloze 3.

Tabulka 3.1: Regionální rozdělení NUTS II a NUTS III v ČR

NUTS 2		NUTS 3	
region	kód	kraj	kód
Praha	CZ01	Hlavní město Praha	CZ010
Střední Čechy	CZ02	Středočeský kraj	CZ020
Jihozápad	CZ03	Jihočeský kraj	CZ031
		Plzeňský kraj	CZ032
Severozápad	CZ04	Karlovarský kraj	CZ041
		Ústecký kraj	CZ042
Severovýchod	CZ05	Liberecký kraj	CZ051
		Královéhradecký kraj	CZ052
		Pardubický kraj	CZ053
Jihovýchod	CZ06	Kraj Vysočina	CZ063
		Jihomoravský kraj	CZ064
Střední Morava	CZ07	Olomoucký kraj	CZ071
		Zlínský kraj	CZ072
Moravskoslezsko	CZ08	Moravskoslezský kraj	CZ080

Zdroj: RIS, 2012; vlastní zpracování

Jednoregionální jednotky soustřeďují a uskutečňují svůj ekonomický zájem v jednom regionu (např. domácnosti, organizace místní a ústřední vlády apod.). **Víceregionální jednotky** naproti tomu uskutečňují svůj ekonomický zájem ve více než jednom regionu (např. neziskové organizace sloužící domácnostem při zabezpečování jejich potřeb nebo malý počet společností v monopolním postavení). Metodologický problém tedy spočívá v tom, jak podchytit transakce víceregionálních jednotek, a jak je následně rozdělit mezi regiony, v nichž působí.

Proto se však setkáváme i s argumenty, že srovnávat jednotky NUTS II není efektivní a vhodné především proto, že nemají své institucionální vymezení jako jednotky NUTS III a také díky své vysoké míře agregace, která zkresluje skutečný odraz regionálních disparit a tím také i rozvojového potenciálu území.

Postavení regionů úrovně NUTS II je však legitimní z pohledu politiky HSS EU, neboť Evropská komise akcentuje úroveň regionálních jednotek NUTS II z hlediska cílů politiky HSS a realizace strukturální pomoci v členských státech EU.

Veškerá data musejí být vyjádřeny v daných porovnatelných číselných jednotkách a ve stejných časových řadách s členěním na roky. Čtvrtletní data jsou sice k dispozici, ale bohužel nejsou u všech vybraných ukazatelů. Obecnou podmínkou pro použitá data je i to, aby tato data platila u všech ukazatelů simultánně.

Vzhledem ke skutečnosti, že Český statistický úřad sleduje v zastoupení svých regionálních poboček celý soubor vybraných regionálních dat a tyto datové soubory náleží do tzv. **veřejné databáze ČSÚ** umožňující v kategoriálním členění zachytit tabulkově a graficky pouze určitý okruh regionálních dat, nebude problémem potřebná data získat a vyhodnotit. Na internetových stránkách je pak k dispozici přehled o dostupnosti jednotlivých regionálních dat. Dalším zdrojem informací, kde jsou zohledněny data na regionální úrovni, mohou být i např. databázové systémy OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) nebo Eurostat⁶⁵ (Statistický úřad evropských společenství).

Veškerá data budou přehledně zpracována do tabulek. U každého vybraného ukazatele bude uvedeno i slovní porovnání a zhodnocení mezi vybranými regiony.

⁶⁵ Eurostat je statistickým úřadem Evropské unie, který je přímo podřízený Evropské komisi. Úkolem Eurostatu je předkládat harmonizovaná statistická data na úrovni celé EU a zároveň poskytovat statistické srovnání regionů (NUTS) a členských států. Jeho ekonomická data také slouží jako základní a oficiální podklad pro rozhodování Evropské centrální banky, a dalších unijních institucí, v ekonomických otázkách. Eurostat veškerá svoje data získává od organizací pověřených jednotlivými členskými státy ke shromažďování statistických dat na jejich území (v ČR je touto autoritou Český statistický úřad). Eurostat se tedy zabývá především konsolidací těchto dat a jejich převedení do porovnatelné podoby. Jednou z jeho dalších činností je zprostředkování přesunu dat v rámci EU a postupná harmonizace metodiky získávání dat, jejich zpracování a vyhodnocování.

3.3.2 Matematicko-statistické metody pro hodnocení regionální konkurenceschopnosti

Strukturální ukazatele pro hodnocení konkurenceschopnosti v EU uvedené v předchozí kapitole⁶⁶ mají v úrovni NUTS II velmi dobrou vypovídací schopnost a mají dobře dostupná a srovnatelná data i informace, a proto jsou vhodné pro vyhodnocení konkurenceschopnosti daných regionů prostřednictvím všeobecných matematických, statistických nebo škálovacích metod.

Nejvhodnějšími vzhledem k náročnosti výpočtu a vypovídací schopnosti, pro měření regionálních disparit následující metody:⁶⁷

- metoda založená na škálovacích technikách,
- metoda semaforu,
- metoda průměrné odchylky,
- bodová metoda,
- metoda normované proměnné,
- metoda vzdálenosti od fiktivního bodu,
- metoda souhrnného (integrovaného) indexu.

S odkazem na již výše zmíněné bude hodnocena konkurenceschopnost na regionální úrovni kombinací dvou metod a to metodou semaforu (specifická podoba metody škálování) a ze statistických metod je vybrána metoda bodová, která je vhodná pro výpočet výsledných hodnot jednotlivých zvolených ukazatelů odrážejících míru regionálních rozdílností a případného konkurenčního potenciálu.

Metoda semaforu je založena na procentuálním vyjádření jednotlivých hodnot vybraných ukazatelů, jimž jsou přiřazovány určité barvy či symboly (mající nejčastěji podobu tří kruhů v barvách světel semaforu, z čehož je také odvozen název této metody), které vyjadřují kvalitu daného ukazatele (jeho maximální nebo naopak minimální hodnotu). Podstatným přínosem takto zpracovaných dat pro vyjádření regionální konkurenceschopnosti je pak hlavně rychlost, přehlednost a bezproblémové využití v rámci analýzy.

⁶⁶ Kolektiv CES VŠEM, NOZV NVF., ref. 35, s. 81-82.

⁶⁷ KUTSCHERAUER, Alois a kol. *Regionální disparity. Disparity v regionálním rozvoji země, jejich pojetí, identifikace a hodnocení*. Ostrava [online]. 2010. Ostrava: VŠB-TU Ostrava. 249 s. ISBN 978-80-248-2335-5. Dostupné z: http://www.ekf.vsb.cz/miranda2/export/sites-root/ekf/saei/cs/okruhy/Text/SAEI_VOL03_ex.pdf

Použitím metody semaforu vznikají nemetrické škály hodnocených výsledků, což z ní činí i velmi vhodnou *metodu grafickou*, se kterou můžeme sestavit několik různých typů hodnotících škál:

- a) *Dvoubarevná škála* – ta nabízí možnost barevného rozlišení ukazatelů pouze pomocí dvou barev, jejichž intenzita se mění dle toho, jak se mění hodnoty těchto ukazatelů.
- b) *Tříbarevná škála* – s jejíž pomocí se rozděluje příslušná skupina ukazatelů pomocí tří barev, přičemž prostřední barva odpovídá percentilu 50.
- c) *Datová čára* – kde jsou jednotlivé hodnoty indikátorů odlišeny na základě různé délky příslušné datové čáry,
- d) Škála vyjádřenou pomocí dané *sady ikon*, kde jsou k očíslování ukazatelů využívány různé sady ikon, které mohou být tři až pět objektové.

Bodová metoda je založena na výpočtu maximální, nebo i minimální hodnoty vybraného hodnoceného ukazatele a nalezení regionu s takto vypočítanou hodnotou. Minimální hodnota se počítá pomocí rovnice 3.3, když je za progresivní označován pokles příslušného ukazatele.

$$B_{ij} = \frac{X_{i \min}}{X_{ij}} \quad (3.3)$$

Maximální hodnota se pak v opačném případě počítá pomocí rovnice 3.4, kdy je za progresivní považován růst hodnoty.

$$B_{ij} = \frac{X_{ij}}{X_{i \max}} \quad (3.4)$$

kde je B_{ij} bodová hodnota i -tého indikátoru pro j -tý region, x_{ij} je hodnota i -tého indikátoru pro j -tý region, $x_{i \max}$ představuje maximální hodnotu i -tého indikátoru a $X_{i \min}$ představuje minimální hodnotu i -tého indikátoru⁶⁸.

⁶⁸ Region s nejlepším hodnocením je v rámci bodového hodnocení oceněn určitým množstvím stanovených bodů (1000), přičemž ostatní regiony jsou ohodnoceny body v příslušném intervalu – (0-1000), v závislosti na výši promile, kterou činí hodnota jejich vlastního indikátoru z dříve stanovené kritériální hodnoty.

Přínosem této metody je schopnost vytvářet **jednotné kumulované indikátory**, jež jsou shrnuty do jedné charakteristiky - **bezrozměrného čísla** a tím pádem umožňují souhrnně hodnotit ukazatele, které jsou vyjádřeny v různých měrných jednotkách.

Součtem takto vypočtených bodů, určíme výslednou finální bodovou hodnotu jednotlivých hodnocených ukazatelů. Z těchto hodnot pak samozřejmě můžeme určit pořadí jednotlivých regionů a identifikovat dílčí nebo i celkové rozdíly odrážející konkurenční potenciál jednotlivých regionů.⁶⁹

⁶⁹ MELECKÝ, Lukáš a Michaela STANÍČKOVÁ. Hodnocení konkurenceschopnosti regionů České republiky v kontextu Lisabonské strategie. *ER - CEREI*, ročník XIV, číslo 3, 2011, s. 183–200. ISSN 1212-3951.

4. Analýza a hodnocení konkurenceschopnosti regionů NUTS II v České republice

4.1 Metodologická východiska analýzy

Pro analýzu a hodnocení míry konkurenceschopnosti regionů NUTS II v ČR jsou využity škálovací a matematicko-statistické metody hodnocení představené v kapitole 3, tedy **metoda semaforu** a **bodová metoda**, jejichž praktická využitelnost a vypovídací schopnost je ukázána na vybraných strukturálních ukazatelích EU v regionech NUTS II v ČR. V následující části jsou v rámci každé z obou použitých metod znázorněny vybrané ukazatele výsledných hodnot. Finální výsledky analýzy všech sledovaných strukturálních ukazatelů v regionech NUTS II v ČR ve sledovaném období 2001-2010 jsou zkombinovány a diskutovány společně, za účelem ověření výchozí klasifikace a porovnání, zda vypovídací schopnost o míře konkurenceschopnosti jednotlivých regionů NUTS II v ČR je u obou metod srovnatelná. Sledované období 2001-2010 u hodnocených strukturálních ukazatelů EU bylo stanoveno na základě dostupnosti časové řady. U níže uvedených vybraných ukazatelů bylo možné v tomto sledovaném období stanovit **stejnou** časovou řadu a zpracovat následující komplexní hodnocení.

Za účelem hodnocení meziregionálních rozdílů, které jsou sledovány prostřednictvím vývoje jednotlivých ukazatelů, je využita metoda tříbarevné škály, v rámci níž představuje zelená barva nejspokojivější výsledek, žlutá odpovídá percentilu 50 a červená barva u daného ukazatele představuje situaci, kdy je dosahováno nejméně uspokojivých výsledků.

Pro hodnocení konkurenceschopnosti na úrovni regionů soudržnosti NUTS II v ČR prostřednictvím bodové metody, jsou využity následující **strukturální ukazatele EU** a jim odpovídající data:

- HDP na obyvatele v PPS, (oblast hodnocení – celkové ekonomické prostředí),
- míra zaměstnanosti, (oblast hodnocení – zaměstnanost),
- míra zaměstnanosti starších pracovníků, (oblast hodnocení – zaměstnanost),
- hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (GERD), (oblast hodnocení – inovace a výzkum),
- míra dlouhodobé nezaměstnanosti, (oblast hodnocení sociální soudržnost).

V rámci bodové metody je **referenčním obdobím rok 2001-2010**, v němž jsou dostupná primární data pro všechny použité ukazatele za účelem jednotného srovnání. Data k vybraným hodnoceným ukazatelům za rok 2011 nebyla v době zpracování diplomové práce dostupná, stejně tak jako data u některých vybraných a hodnocených ukazatelů za rok 2000. V tabulce jsou uvedeny počty bodů, které mohly regiony soudržnosti za daný ukazatel v jednotlivých letech získat. Následně je pro všechny regiony provedeno celkové bodové hodnocení v daném ukazateli, na jehož základě je sestaveno pořadí regionů vypovídající o tom, jak si jednotlivé regiony NUTS II v ČR v daném období stojí.

Pro ověření výsledků a také pro názornost srovnání v rámci obou použitých metod jsou závěry sloučeny do jednoho celku.

4.2 Tabulkové zpracování a hodnocení vybraných ukazatelů regionální konkurenceschopnosti

V této podkapitole se budeme zabývat tabulkovým zpracováním výsledků u vybraných ukazatelů a jejich následným slovním vyhodnocením. U každého hodnoceného ukazatele, budou ve třech tabulkách uvedeny výsledky dosažené škálovací technikou metody semaforu, bodovým ohodnocením tohoto ukazatele a ve třetí tabulce bude znázorněna kombinace těchto metod. Škálovací technikou metody semaforu budou hodnoceny přímo datové řady jednotlivých ukazatelů převzatých z databází Českého statistického úřadu (ČSÚ) a Eurostatu. V rámci bodového ohodnocení strukturálního ukazatele byl nejprve stanoven region s nejlepší hodnotou daného ukazatele. Tato hodnota pak byla oceněna určeným množstvím stanovených bodů 1000. U ostatních regionů je pak na základě vzorců 3.3 a 3.4 vypočteno bodové hodnocení, s hodnotami v intervalu 0-1000, v závislosti na výši promile, kterou činí hodnota jejich vlastního indikátoru z dříve stanovené kritériální hodnoty. U každého regionu soudržnosti NUTS II je v rámci bodového ohodnocení ukazatele vypočtena suma hodnocení ve sledovaném období 2001-2010. Suma uvedená v tabulce, znázorňující kombinaci těchto metod je pak ještě zvlášť hodnocena škálovací technikou metody semaforu s barevným rozlišením úrovně jednotlivých regionů soudržnosti.

Prvním hodnoceným ukazatelem je *HDP na obyvatele v PPS*⁷⁰, protože změna HDP na obyvatele na regionální úrovni je změnou zásadní, protože se jedná o nejdůležitější makroekonomický agregát. V následujících tabulkách je znázorněno vyhodnocení tohoto ukazatele metodou semaforu, bodovým ohodnocením a kombinací těchto metod.

Tabulka 4.1: HDP na obyvatele v PPS (% , EU = 100) – škálovací technika metody semaforu

Region soudržnosti	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Praha	142,4	145,0	153,3	156,3	159,2	161,8	170,9	175,1	175,5	172,3
Střední Čechy	66,0	66,6	68,3	70,1	69,0	72,1	74,4	74,9	73,6	71,6
Jihozápad	64,7	64,5	67,5	69,8	70,2	71,2	71,3	68,4	71,0	68,0
Severozápad	57,3	57,9	61,0	61,5	61,5	61,5	62,9	63,0	66,8	64,0
Severovýchod	62,5	61,7	62,1	63,3	63,8	64,1	65,8	65,5	66,7	64,0
Jihovýchod	63,5	63,2	65,8	66,2	66,9	68,2	71,2	72,8	74,6	71,5
Střední Morava	56,7	56,1	58,2	59,1	59,0	59,5	61,8	64,5	66,0	63,3
Moravskoslezsko	55,0	54,7	56,5	61,0	64,4	64,0	66,9	69,1	67,6	65,9

Zdroj: ČSÚ, 2012; vlastní zpracování

Tabulka 4.2: HDP na obyvatele v PPS (% , EU = 100) – bodové ohodnocení ukazatele

Region soudržnosti	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Body Σ	Pořadí
Praha	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	10000	1
Střední Čechy	463	459	446	448	433	446	435	428	419	416	4394	2
Jihozápad	454	445	440	447	441	440	417	391	405	395	4274	3
Severozápad	402	399	398	393	386	380	368	360	381	371	3839	7
Severovýchod	439	426	405	405	401	396	385	374	380	371	3982	5
Jihovýchod	446	436	429	424	420	422	417	416	425	415	4249	4
Střední Morava	398	387	380	378	371	368	362	368	376	367	3755	8
Moravskoslezsko	386	377	369	390	405	396	391	395	385	382	3876	6

Zdroj: ČSÚ, 2012; vlastní výpočty a zpracování

⁷⁰ Hrubý domácí produkt na osobu v paritách kupního standartu (PPS), (EU 27 = 100).

Tabulka 4.3: HDP na obyvatele v PPS (% , EU = 100) – kombinace metod

Region soudržnosti	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Body Σ	Pořadí
Praha	142,4	145,0	153,3	156,3	159,2	161,8	170,9	175,1	175,5	172,3	10000	1
Střední Čechy	66,0	66,6	68,3	70,1	69,0	72,1	74,4	74,9	73,6	71,6	4394	2
Jihozápad	64,7	64,5	67,5	69,8	70,2	71,2	71,3	68,4	71,0	68,0	4274	3
Severozápad	57,3	57,9	61,0	61,5	61,5	61,5	62,9	63,0	66,8	64,0	3839	7
Severovýchod	62,5	61,7	62,1	63,3	63,8	64,1	65,8	65,5	66,7	64,0	3982	5
Jihovýchod	63,5	63,2	65,8	66,2	66,9	68,2	71,2	72,8	74,6	71,5	4249	4
Střední Morava	56,7	56,1	58,2	59,1	59,0	59,5	61,8	64,5	66,0	63,3	3755	8
Moravskoslezsko	55,0	54,7	56,5	61,0	64,4	64,0	66,9	69,1	67,6	65,9	3876	6

Zdroj: ČSÚ, 2012; vlastní výpočty a zpracování

Pro názornost srovnání a ověření výsledků v rámci obou použitých metod, byly jejich závěry sloučeny do jedné tabulky 4.3. Výsledkem je zjištění, že jak v rámci metody semaforu, tak také bodové metody, jsou dílčí závěry shodné a obě metody jsou tedy vhodné pro hodnocení regionálních disparit a konkurenčního potenciálu.

Jak je zřejmé z údajů zobrazených v souhrnné tabulce 4.3 z hlediska hrubého domácího produktu na obyvatele vyjádřeného v PPS je v zeleném pásmu zachycen pouze *region soudržnosti Praha*, který se ve sledovaném období vyznačoval nejvyššími dosahovanými hodnotami tohoto ukazatele. Druhé pásmo regionů, v němž převažuje žlutá barva, tvoří *regiony Střední Čechy, Jihozápad a Jihovýchod*. Oranžové, resp. červené pásmo je tvořeno *regiony Severozápad, Severovýchod, Střední Morava a Moravskoslezsko*. Pozitivní trend pozvolného zvyšování HDP na obyvatele v PPS, jež vyvrcholil všeobecně v roce 2009, zaznamenávaly ve sledovaném období sice všechny regiony České republiky, je ovšem zřejmé, že **existuje velká disproporce mezi regionem soudržnosti Praha a ostatními regiony soudržnosti**, o čemž svědčí poměrně výrazné barevné rozlišení, a také údaje o dosahovaném HDP na obyvatele v PPS v jednotlivých regionech. Tomuto trendu odpovídá také celkové množství dosažených bodů jednotlivými regiony v daném ukazateli v rámci sledovaného období a následně stanovené pořadí regionů soudržnosti v rámci tohoto ukazatele. Stejně jako v rámci metody semaforu, tak v rámci bodové metody dosáhl nejlepších výsledků *region soudržnosti Praha*, který má nejvyšší bodové ohodnocení a je tedy na 1. místě mezi regiony, naopak nejhorších výsledků dosáhly *regiony soudržnosti Severozápad a Střední Morava*, které mají nejnižší bodové ohodnocení a dosahují 7. a 8. pozice.

Druhým hodnoceným ukazatelem je **míra zaměstnanosti**.⁷¹ V následujících tabulkách je znázorněno vyhodnocení tohoto ukazatele metodou semaforu, bodovým ohodnocením a kombinací těchto metod.

Tabulka 4.4: Míra zaměstnanosti (%) – škálovací technika metody semaforu

Region soudržnosti	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Praha	71,7	71,7	71,1	70,3	71,3	71,6	71,6	71,5	71,7	71,5
Střední Čechy	66,7	68,5	67,8	67,0	67,0	67,7	68,2	68,9	67,8	67,5
Jihozápad	68,0	67,9	66,9	66,6	67,8	67,5	68,4	68,9	67,1	66,5
Severozápad	63,0	62,3	61,5	61,5	61,5	61,8	62,0	62,8	61,5	61,6
Severovýchod	66,1	66,9	65,7	65,0	65,7	65,8	66,0	66,0	64,1	64,5
Jihovýchod	64,6	64,6	64,2	63,8	64,1	64,3	65,9	65,9	64,7	64,9
Střední Morava	62,4	63,1	63,3	61,8	62,1	64,3	65,4	65,5	64,1	62,1
Moravskoslezsko	58,3	59,1	57,7	57,7	59,3	59,5	61,4	63,2	62,1	61,2

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Tabulka 4.5: Míra zaměstnanosti (%) – bodové ohodnocení ukazatele

Region soudržnosti	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Body Σ	Pořadí
Praha	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	10000	1
Střední Čechy	930	955	954	953	940	946	953	964	946	944	9483	2
Jihozápad	948	947	941	947	951	943	955	964	936	930	9462	3
Severozápad	879	869	865	875	863	863	866	878	858	862	8677	7
Severovýchod	922	933	924	925	921	919	922	923	894	902	9185	4
Jihovýchod	901	901	903	908	899	898	920	922	902	908	9062	5
Střední Morava	870	880	890	879	871	898	913	916	894	869	8881	6
Moravskoslezsko	813	824	812	821	832	831	858	884	866	856	8396	8

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní výpočty a zpracování

⁷¹ Podíl počtu zaměstnaných osob ve věku 15-64 let na celkové populaci ve stejné věkové kategorii, v %.

Tabulka 4.6: Míra zaměstnanosti (%) – kombinace metod

Region soudržnosti	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Body Σ	Pořadí
Praha	71,7	71,7	71,1	70,3	71,3	71,6	71,6	71,5	71,7	71,5	10000	1
Střední Čechy	66,7	68,5	67,8	67,0	67,0	67,7	68,2	68,9	67,8	67,5	9483	2
Jihozápad	68,0	67,9	66,9	66,6	67,8	67,5	68,4	68,9	67,1	66,5	9462	3
Severozápad	63,0	62,3	61,5	61,5	61,5	61,8	62,0	62,8	61,5	61,6	8677	7
Severovýchod	66,1	66,9	65,7	65,0	65,7	65,8	66,0	66,0	64,1	64,5	9185	4
Jihovýchod	64,6	64,6	64,2	63,8	64,1	64,3	65,9	65,9	64,7	64,9	9062	5
Střední Morava	62,4	63,1	63,3	61,8	62,1	64,3	65,4	65,5	64,1	62,1	8881	6
Moravskoslezsko	58,3	59,1	57,7	57,7	59,3	59,5	61,4	63,2	62,1	61,2	8396	8

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní výpočty a zpracování

Z tabulky 4.6 je patrné, že v rámci tohoto ukazatele **převažuje pozitivní trend ve všech regionech**, který vyvrcholil v roce 2008. V roce 2009 míra zaměstnanosti až na *region soudržnosti Praha* u všech ostatních regionů klesla a u většiny regionů pokračuje tento pokles i v roce 2010 (výjimkou jsou pouze regiony *Severozápad* a *Severovýchod*). Nicméně ve výsledku se míra zaměstnanosti na začátku a konci sledovaného období pohybuje většinou na stejné úrovni, o čemž svědčí také podobnost příslušné barevné škály. V zeleném pásmu se pohybují *regiony soudržnosti Praha, Střední Čechy* a *Jihozápad*, jež se nejvíce přiblížily, zvláště v roce 2008 naplnění lisabonského cíle v oblasti míry zaměstnanosti, tzn. 70 %. *Regiony soudržnosti Severozápad, Moravskoslezsko* a *Střední Morava* se pohybují v celém sledovaném období v červeném pásmu, čemuž odpovídají i příslušné míry zaměstnanosti, které jsou nejnižšími ze všech regionů soudržnosti České republiky. *Zbývající regiony soudržnosti* se pohybují v oranžovém, resp. žlutém pásmu po celé referenční období, dosahují tedy hodnot mezi intervalem zelené a červené škály. Této situaci opět odpovídá i celkové množství dosažených bodů jednotlivými regiony pro daný ukazatel a následně stanovené pořadí regionů soudržnosti v rámci tohoto ukazatele. Nejlepších výsledků, v rámci obou metod, dosáhl *region soudržnosti Praha*, který má nejvyšší bodové ohodnocení a je tedy opět na 1. místě mezi regiony, naopak nejhorších výsledků, které jsou způsobeny hlavně velmi nízkou mírou zaměstnanosti v letech 2001-2006 (s mírou zaměstnanosti pod 60%) dosáhl *region soudržnosti Moravskoslezsko* a umístil se tak na poslední 8. pozici.

Třetím hodnoceným ukazatelem je **míra zaměstnanosti starších pracovníků**.⁷² V následujících tabulkách je znázorněno vyhodnocení tohoto ukazatele metodou semaforu, bodovým ohodnocením a kombinací těchto metod.

Tabulka 4.7: Míra zaměstnanosti starších pracovníků (%) – škálovací technika metody semaforu

Region soudržnosti	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Praha	59,0	60,5	63,7	58,3	58,5	60,7	58,8	60,5	62,8	60,6
Střední Čechy	38,0	44,9	46,6	46,5	47,8	49,0	48,0	50,3	48,8	49,8
Jihozápad	35,9	38,7	41,4	43,9	45,8	44,3	47,5	48,1	47,4	47,6
Severozápad	34,8	37,1	40,2	41,6	43,7	43,5	42,8	41,5	42,5	43,2
Severovýchod	37,4	42,5	43,2	42,8	43,4	45,4	46,1	47,2	44,6	45,3
Jihovýchod	34,3	38,3	39,4	39,3	41,6	42,9	44,5	47,0	45,6	45,7
Střední Morava	31,1	33,6	35,2	38,6	39,6	40,6	44,5	45,2	43,9	42,0
Moravskoslezsko	25,7	29,6	27,7	30,3	35,5	34,5	35,1	40,1	39,2	37,8

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Tabulka 4.8: Míra zaměstnanosti starších pracovníků (%) – bodové ohodnocení ukazatele

Region soudržnosti	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Body Σ	Pořadí
Praha	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	10000	1
Střední Čechy	644	742	732	798	817	807	816	831	777	822	7786	2
Jihozápad	608	640	650	753	783	730	808	795	755	785	7307	3
Severozápad	590	613	631	714	747	717	728	686	677	713	6815	6
Severovýchod	634	702	678	734	742	748	784	780	710	748	7260	4
Jihovýchod	581	633	619	674	711	707	757	777	726	754	6939	5
Střední Morava	527	555	553	662	677	669	757	747	699	693	6539	7
Moravskoslezsko	436	489	435	520	607	568	597	663	624	624	5562	8

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní výpočty a zpracování

⁷² Podíl počtu zaměstnaných osob ve věku 55-64 let na celkové populaci ve stejné věkové kategorii, v %.

Tabulka 4.9: Míra zaměstnanosti starších pracovníků (%) – kombinace metod

Region soudržnosti	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Body Σ	Pořadí
Praha	59,0	60,5	63,7	58,3	58,5	60,7	58,8	60,5	62,8	60,6	10000	1
Střední Čechy	38,0	44,9	46,6	46,5	47,8	49,0	48,0	50,3	48,8	49,8	7786	2
Jihozápad	35,9	38,7	41,4	43,9	45,8	44,3	47,5	48,1	47,4	47,6	7307	3
Severozápad	34,8	37,1	40,2	41,6	43,7	43,5	42,8	41,5	42,5	43,2	6815	6
Severovýchod	37,4	42,5	43,2	42,8	43,4	45,4	46,1	47,2	44,6	45,3	7260	4
Jihovýchod	34,3	38,3	39,4	39,3	41,6	42,9	44,5	47,0	45,6	45,7	6939	5
Střední Morava	31,1	33,6	35,2	38,6	39,6	40,6	44,5	45,2	43,9	42,0	6539	7
Moravskoslezsko	25,7	29,6	27,7	30,3	35,5	34,5	35,1	40,1	39,2	37,8	5562	8

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní výpočty a zpracování

Míra zaměstnanosti ohrožené věkové skupiny pracovníků, jimiž jsou lidé ve věku 55–64 let, zaznamenávala v průběhu sledovaného období **stejný pozitivní vývoj jako míra zaměstnanosti obyvatel v produktivním věku 15–64 let**. Z tabulky 4.9 je patrné, že tempo růstu tohoto ukazatele bylo oproti předcházejícímu ukazateli vyšší. U většiny regionů NUTS II České republiky je nárůst míry zaměstnanosti pracovníků ve věku 55–64 let v roce 2010 v rozmezí 20 - 50% oproti roku 2001 (výjimkou je *region soudržnosti Praha*). V zeleném pásmu se pohybuje pouze *region soudržnosti Praha*, který opět dosáhl nejlepších výsledků s minimální hodnotou tohoto ukazatele 58,3 % v roce 2004. *Zbývající regiony* se pohybují na pomezí oranžového a zeleného pásma, pouze *region Moravskoslezsko* se v celém sledovaném období pohyboval spíše na úrovni červené škály. Naproti tomu nejvyšší tempo růstu míry zaměstnanosti starších pracovníků bylo zaznamenáno právě v *regionu soudržnosti Moravskoslezsko* tj. maximální nárůst mezi roky 2001 a 2008 byl ve výši 56 %, což potvrzuje postupný mírný přechod z červeného pásma do oranžového ke konci referenčního období tj. v letech 2008 až 2010. Tomuto trendu opět odpovídá i celkové množství dosažených bodů jednotlivými regiony pro daný ukazatel ve sledovaném období a následně stanovené pořadí regionů soudržnosti v rámci tohoto ukazatele. V rámci obou metod dosáhl nejlepších výsledků a tedy i nejvyššího bodového ohodnocení *region soudržnosti Praha*, který zaujímá 1. místo mezi regiony, naopak na poslední 8. pozici se umístil *region soudržnosti Moravskoslezsko*, který dosáhl stejně jako u předchozího ukazatele nejhorších výsledků.

Tyto výsledky jsou způsobeny hlavně velmi nízkou mírou zaměstnanosti osob ve věku 55-64 let v letech 2001-2003 (s mírou zaměstnanosti pod 30%), kdy převážně lidé (podílející se na těžbě uhlí) v tomto ještě produktivním věku, byli díky práci v dolech v předčasných důchodech (tj. ještě před dosažením věku 55 let).

Dalším hodnoceným ukazatelem jsou **hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (GERD)**.⁷³ V následujících tabulkách je znázorněno vyhodnocení tohoto ukazatele metodou semaforu, bodovým ohodnocením a kombinací těchto metod.

Tabulka 4.10: Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (% HDP) – škálovací technika metody semaforu

Region soudržnosti	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Praha	1,79	1,69	1,85	1,91	2,11	2,36	2,61	2,30	2,21	2,22
Střední Čechy	2,85	2,84	2,50	2,37	2,69	2,39	2,79	2,36	2,54	3,01
Jihozápad	0,56	0,62	0,61	0,63	0,83	0,85	0,87	1,00	1,00	1,18
Severozápad	0,26	0,23	0,28	0,23	0,24	0,22	0,25	0,28	0,22	0,24
Severovýchod	0,76	0,75	0,86	0,95	1,03	1,09	1,09	1,05	1,13	1,20
Jihovýchod	0,95	0,96	1,00	1,08	1,22	1,17	1,24	1,23	1,63	1,70
Střední Morava	0,60	0,85	0,70	0,66	1,01	0,96	0,99	0,85	0,91	0,97
Moravskoslezsko	0,74	0,57	0,94	0,75	0,67	1,63	0,77	0,68	0,83	0,85

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Tabulka 4.11: Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (% HDP) – bodové ohodnocení ukazatele

Region soudržnosti	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Body Σ	Pořadí
Praha	628	595	740	806	784	987	935	975	870	738	8059	2
Střední Čechy	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	10000	1
Jihozápad	196	218	244	266	309	356	312	424	394	392	3110	7
Severozápad	91	81	112	97	89	92	90	119	87	80	937	8
Severovýchod	267	264	344	401	383	456	391	445	445	399	3794	4
Jihovýchod	333	338	400	456	454	490	444	521	642	565	4642	3
Střední Morava	211	299	280	278	375	402	355	360	358	322	3241	6
Moravskoslezsko	260	201	376	316	249	682	276	288	327	282	3257	5

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní výpočty a zpracování

⁷³ Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj jako procentuální podíl na HDP, v %.

Tabulka 4.12: Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (% HDP) – kombinace metod

Region soudržnosti	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Body Σ	Pořadí
Praha	1,79	1,69	1,85	1,91	2,11	2,36	2,61	2,30	2,21	2,22	8059	2
Střední Čechy	2,85	2,84	2,50	2,37	2,69	2,39	2,79	2,36	2,54	3,01	10000	1
Jihozápad	0,56	0,62	0,61	0,63	0,83	0,85	0,87	1,00	1,00	1,18	3110	7
Severozápad	0,26	0,23	0,28	0,23	0,24	0,22	0,25	0,28	0,22	0,24	937	8
Severovýchod	0,76	0,75	0,86	0,95	1,03	1,09	1,09	1,05	1,13	1,20	3794	4
Jihovýchod	0,95	0,96	1,00	1,08	1,22	1,17	1,24	1,23	1,63	1,70	4642	3
Střední Morava	0,60	0,85	0,70	0,66	1,01	0,96	0,99	0,85	0,91	0,97	3241	6
Moravskoslezsko	0,74	0,57	0,94	0,75	0,67	1,63	0,77	0,68	0,83	0,85	3257	5

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní výpočty a zpracování

V regionech NUTS II České republiky docházelo v rámci tohoto ukazatele k **mírnému nárůstu v celém sledovaném období let 2001-2010**. Nejvíce se lisabonskému cíli, v podobě 3 % podílu výdajů na výzkum a vývoj na HDP, přibližovaly *regiony soudržnosti Střední Čechy* a *Praha*, což potvrzují nejen uvedené hodnoty, ale také jejich zařazení do zeleného pásma. *Region soudržnosti Severozápad* dosahoval v celém sledovaném období v rámci tohoto ukazatele nejhorších výsledků, s maximální hodnotou 0,28 % HDP v roce 2003 a 2008, čemuž odpovídá i zařazení tohoto regionu pouze do červeného pásma. *Zbývající regiony soudržnosti*, jež jsou součástí oranžového a žlutého pásma, dosahovaly v průměru hodnot těsně kolem hranice 1 % výdajů na výzkum a vývoj na HDP. Výjimkou je pak v posledních dvou letech (tj. 2009-2010) *region soudržnosti Jihovýchod*, kde jsou výdaje na výzkum a vývoj v hodnotách 1,63 % a 1,70 % HDP což je nad percentil 50 (světle zelená barva). S touto situací koresponduje i celkové množství bodů dosažených jednotlivými regiony pro daný ukazatel ve sledovaném období a následně stanovené pořadí regionů soudržnosti v rámci tohoto ukazatele. Stejně jako v rámci metody semaforu, tak v rámci bodové metody dosáhl nejlepších výsledků *region soudržnosti Střední Čechy*, který má nejvyšší bodové ohodnocení a je tedy na 1. místě mezi regiony, naopak nejhorších výsledků dosáhl *region soudržnosti Severozápad*, který má nejnižší bodové ohodnocení a dosahuje jasně poslední 8. pozice.

Posledním hodnoceným strukturálním ukazatelem je **míra dlouhodobé nezaměstnanosti**.⁷⁴ V následujících tabulkách je znázorněno vyhodnocení tohoto ukazatele metodou semaforu, bodovým ohodnocením a kombinací těchto metod.

Tabulka 4.13: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%) – škálovací technika metody semaforu

Region soudržnosti	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Praha	1,49	1,01	1,66	1,72	1,45	1,13	0,88	0,74	0,82	0,87
Střední Čechy	3,19	2,24	2,36	2,11	2,20	2,11	1,47	0,96	0,93	1,58
Jihozápad	2,71	2,14	2,09	2,22	2,22	2,15	1,47	0,91	0,91	1,81
Severozápad	6,84	6,62	6,28	8,14	8,68	8,06	5,78	4,84	3,94	6,13
Severovýchod	2,66	2,32	2,52	2,56	2,55	2,98	2,24	1,80	1,72	2,83
Jihovýchod	4,01	3,21	3,25	3,82	3,86	3,71	2,73	1,93	1,98	3,05
Střední Morava	4,89	4,51	4,22	5,19	4,73	3,94	3,26	2,26	2,38	3,56
Moravskoslezsko	8,48	7,89	8,65	8,73	8,48	7,45	4,88	4,33	3,68	4,55

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní zpracování

Tabulka 4.14: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%) – bodové ohodnocení ukazatele

Region soudržnosti	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Body Σ	Pořadí
Praha	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	10000	1
Střední Čechy	467	451	703	815	659	536	599	771	882	551	6433	3
Jihozápad	550	472	794	775	653	526	599	813	901	481	6563	2
Severozápad	218	153	264	211	167	140	152	153	208	142	1808	7
Severovýchod	560	435	659	672	569	379	393	411	477	307	4862	4
Jihovýchod	372	315	511	450	376	305	322	383	414	285	3733	5
Střední Morava	305	224	393	331	307	287	270	327	345	244	3033	6
Moravskoslezsko	176	128	192	197	171	152	180	171	223	191	1781	8

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní výpočty a zpracování

⁷⁴ Dlouhodobě nezaměstnaní (12 měsíců a déle) jako procento celkového ekonomicky aktivního obyvatelstva ve věku 15-64 let, v %.

Tabulka 4.15: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%) – kombinace metod

Region soudržnosti	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Body Σ	Pořadí
Praha	1,49	1,01	1,66	1,72	1,45	1,13	0,88	0,74	0,82	0,87	10000	1
Střední Čechy	3,19	2,24	2,36	2,11	2,20	2,11	1,47	0,96	0,93	1,58	6433	3
Jihozápad	2,71	2,14	2,09	2,22	2,22	2,15	1,47	0,91	0,91	1,81	6563	2
Severozápad	6,84	6,62	6,28	8,14	8,68	8,06	5,78	4,84	3,94	6,13	1808	7
Severovýchod	2,66	2,32	2,52	2,56	2,55	2,98	2,24	1,80	1,72	2,83	4862	4
Jihovýchod	4,01	3,21	3,25	3,82	3,86	3,71	2,73	1,93	1,98	3,05	3733	5
Střední Morava	4,89	4,51	4,22	5,19	4,73	3,94	3,26	2,26	2,38	3,56	3033	6
Moravskoslezsko	8,48	7,89	8,65	8,73	8,48	7,45	4,88	4,33	3,68	4,55	1781	8

Zdroj: Eurostat, 2012; vlastní výpočty a zpracování

V celém sledovaném období let 2001–2010 se na regionální úrovni míra dlouhodobé nezaměstnanosti pohybovala nestabilním tempem. V jednotlivých po sobě jdoucích letech a u různých regionů docházelo jak k poklesu, tak nárůstu nezaměstnanosti. Z tohoto pohledu v rámci celé České republiky byl nejlepší rok 2009, kdy většina regionů dosáhla minimální hodnoty v rámci všech hodnot tohoto strukturálního ukazatele. Nejlepších výsledků ve sledovaném období dosahoval opět *region soudržnosti Praha*, nicméně také *regiony soudržnosti Jihozápad* a *Střední Čechy* zaznamenávaly poměrně uspokojivé výsledky a všechny byly tedy zařazeny do zeleného pásma. Naopak nejhorší situace v oblasti dlouhodobé nezaměstnanosti byla v *regionu soudržnosti Moravskoslezsko* a *Severozápad*, kde výsledné hodnoty dalece přesahují úroveň nezaměstnanosti v ostatních regionech, což je také potvrzeno jejich zařazením do červeného pásma. *Zbývající regiony* se pohybovaly svými hodnotami tohoto ukazatele v intervalu mezi regiony s nejlepšími a nejhoršími výsledky a jsou proto součástí oranžového resp. žlutého pásma. Z porovnání let 2001 a 2009 z tabulky 4.15 je patrné, že ve všech regionech soudržnosti České republiky došlo ke znatelnému poklesu míry dlouhodobé nezaměstnanosti. V roce 2010 však dochází u všech regionů soudržnosti k opětovnému výraznějšímu nárůstu hodnot u tohoto ukazatele (nejmarkantnější u *regionu soudržnosti Severozápad*). V rámci obou metod dosáhl opět *nejlepších výsledků region soudržnosti Praha*, který má nejvyšší bodové ohodnocení a je tedy na jasně 1. místě mezi regiony, naopak nejhorších výsledků dosáhly *regiony soudržnosti Severozápad* a *Moravskoslezsko*, které mají nejnižší bodové ohodnocení a dosahují 7. a 8. pozice.

4.3 Výsledné hodnocení a diskuse

Z předcházejících analýz a výpočtů je zřejmé, že aplikované metody potvrdily u všech sledovaných strukturálních ukazatelů **existenci větší či menší míry regionálních disparit**, z čehož lze usuzovat, že se jedná o vhodné nástroje ke sledování vývoje a dosahované míry výkonnosti v jednotlivých regionech NUTS II České republiky. Výsledkem je zjištění, že jak v rámci metody semaforu, tak také bodové metody, jsou dílčí závěry shodné a obě metody jsou tedy vhodné pro hodnocení regionálních disparit a konkurenčního potenciálu. Většina let v rámci referenčního období byla obdobím příznivého hospodářského rozvoje a vzestupu, což je patrné z příznivého pozitivního trendu sledovaných ukazatelů. Zvýšení ekonomické výkonnosti bylo zaznamenáno ve všech regionech soudržnosti České republiky, o čemž svědčí výsledné hodnoty ukazatele HDP na obyvatele v PPS. Pozitivní vývoj regionů v ekonomické oblasti byl doprovázen uspokojivými výsledky v oblasti trhu práce a politiky zaměstnanosti, jelikož všechny regiony zaznamenaly větší či menší nárůst míry zaměstnanosti obyvatel v produktivním věku a starších pracovníků a pokles míry dlouhodobé nezaměstnanosti. Tyto pozitivní tendence k růstu, rozvoji a sbližování však nebyly v takovém rozsahu zaznamenány v oblasti inovační, jelikož se výdaje na výzkum a vývoj ve sledovaném období zvýšily jen nepatrně. Tento stav však dle zaznamenaných výsledků u jednotlivých ukazatelů trval do roku 2009. Rok 2010 se nesl už ve znamení buď jen velmi mírného zlepšení, zpravidla však zhoršení ve všech měřených ukazatelích a téměř u většiny regionů. Tato naopak negativní tendence k poklesu, nebyla zaznamenána opět v oblasti inovační, jelikož se výdaje na výzkum a vývoj ve sledovaném období opět zvýšily.

Výsledky provedené analýzy dokládají také následující tabulky. V tabulce 4.16 jsou pro jednotlivé regiony soudržnosti ČR zaznamenány, jak bodová ohodnocení v rámci sledovaného ukazatele za celé referenční období, tak také souhrnné bodové ohodnocení za všechny tyto ukazatele. Na základě celkové počtu získaných bodů v rámci sledovaných ukazatelů je sestaveno **celkové pořadí regionů soudržnosti od nejlepšího po nejhorší**. Zeleně je zvýrazněn region soudržnosti s celkově nejvyšším počtem dosažených bodů, kterým je *region soudržnosti Praha*. Červeně je zvýrazněn region soudržnosti s celkově nejnižším počtem dosaženým bodů, jímž je *region soudržnosti Severozápad*.

Celkový počet bodů u jednotlivých regionů soudržnosti zároveň vypovídá o dosaženém stupni rozvojového potenciálu a je do jisté míry odrazem dosahované míry konkurenceschopnosti daného regionu. Čím je bodové ohodnocení příslušného regionu vyšší, tím větší by měl být rozvojový potenciál daného regionu, který determinuje zdroje konkurenční výhody.

Tabulka 4.16: Dílčí a souhrnné bodové hodnocení – výsledné absolutní pořadí regionů

Region soudržnosti / ukazatel	1.	2.	3.	4.	5.	Body Σ	Celkové pořadí
Praha	10 000	10 000	10 000	8 059	10 000	48 059	1.
Střední Čechy	4 394	9 483	7 786	10 000	6 433	38 096	2.
Jihozápad	4 274	9 462	7 307	3 110	6 563	30 716	3.
Severozápad	3 839	8 677	6 815	937	1 808	22 076	8.
Severovýchod	3 982	9 185	7 260	3 794	4 862	29 083	4.
Jihovýchod	4 249	9 062	6 939	4 642	3 733	28 624	5.
Střední Morava	3 755	8 881	6 539	3 241	3 033	25 448	6.
Moravskoslezsko	3 876	8 396	5 562	3 257	1 781	22 872	7.

Pozn.: **1.** HDP na obyvatele v PPS (% EU = 100); **2.** Míra zaměstnanosti (%); **3.** Míra zaměstnanosti starších pracovníků (%); **4.** Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (% HDP); **5.** Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%)

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování, 2012

V následující tabulce 4.17 jsou znázorněny výběrové statistiky celkového bodového hodnocení regionů v rámci sledovaných ukazatelů za celé referenční období. Jsou zde zaznamenány **maximální a minimální bodové hodnoty** jednotlivých ukazatelů, jež byly zaznamenány v regionech za sledované období. Hodnota *Max/Min* vyjadřuje podíl nejvyššího a nejnižšího bodového hodnocení daného ukazatele, kdy minimální, tedy nejnižší hodnota (zvýrazněna zelenou barvou), znamená *existenci minimálních rozdílů* ve sledovaném ukazateli napříč všemi regiony soudržnosti a maximální, tedy nejvyšší hodnota (zvýrazněna červenou barvou), pak znamená **nejvyšší dosaženou disparitu v daném ukazateli** napříč všemi regiony soudržnosti. V tomto případě minimální rozdíly ve sledovaném vykazoval ukazatel č. 2 tj. Míra zaměstnanosti (%), naopak největší disparitu v daném ukazateli vykazoval ukazatel č. 4 tj. Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (% HDP). **Průměr** představuje aritmetický průměr, tj. součet všech hodnot vydělený jejich počtem. **Střední hodnota** statistického souboru vyjadřuje parametr rozdělení zkoumaného vzorku, který je definován jako vážený průměr dané veličiny. **Rozptyl** neboli průměrná čtvercová odchylka pak představuje vypočtený aritmetický průměr čtverců odchylek jednotlivých hodnot

od aritmetického průměru. **Průměrná odchylka** je aritmetickým průměrem absolutních odchylek jednotlivých hodnot souboru od zvolené střední hodnoty. **Variační koeficient** udává relativní variabilitu vztahenou k průměru a je vypočten jako poměr směrodatné odchylky a aritmetického průměru. Variační koeficient slouží k porovnání variability znaků majících odlišné jednotky nebo lišících se mírou polohy. Uvádí se zpravidla v procentech a napomáhá odhalit odlehlé hodnoty. Je-li variační koeficient > 50 % znamená to, že soubor je silně nesourodý (obsahuje odlehlá pozorování) a není např. vhodné používat aritmetický průměr jako charakteristiku polohy. Největší variační koeficient byl identifikován v případě ukazatelů č. 4 - Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (% HDP) ve výši 60 % a ukazatele č. 5 - Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%) ve výši 55 %, kde tedy vzorek údajů v rámci referenčního období ukazuje nejvíce nesourodé (disparitní) hodnoty. Naopak nejmenší variační koeficient byl vypočten u ukazatelů č. 2 - Míra zaměstnanosti (%) ve výši 5 % a č. 3 - Míra zaměstnanosti starších pracovníků (%) ve výši 16 %.

Tabulka 4.17: Výběrové statistiky celkového bodového hodnocení regionů soudržnosti ČR

Statistika / ukazatel	1.	2.	3.	4.	5.
Max.	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Min.	3 755	8 396	5 562	937	1 781
Max/Min	2,66	1,19	1,80	10,67	5,62
Průměr	4 796	9 143	7 276	4 630	4 777
Střední hodnota	4 115	9 123	7 100	3 525	4 297
Rozptyl	3 915 436	225 629	1 435 998	7 631 611	6 892 781
Průměrná odchylka	2 115	508	1 281	2 953	2 807
Variační koeficient (%)	41,26	5,20	16,47	59,67	54,96

Pozn.: **1.** HDP na obyvatele v PPS (% EU = 100); **2.** Míra zaměstnanosti (%); **3.** Míra zaměstnanosti starších pracovníků (%); **4.** Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (% HDP); **5.** Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%)

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování, 2012

Tabulka 4.18 dále znázorňuje **relace regionů k výběrovým hodnotám celkového bodového hodnocení regionů** z tabulky 4.16, kdy jsou k nejlepšímu, průměrnému a nejhoršímu regionu v rámci celkového bodového hodnocení, porovnány vztahy ostatních regionů. „*Nejlepším*“ regionem, tedy regionem s nejvyšším souhrnným bodovým hodnocením je *region soudržnosti Praha*, který dosahuje úrovně 100 %. Procentuální hodnoty dalších regionů vyjadřují relativní úroveň jejich rozvoje ve vztahu k úrovni nejlepšího regionu. „*Průměrným*“ regionem je *region soudržnosti Jihozápad*, který v rámci celkového bodového hodnocení a pořadí

zaujímá *střední* pozici mezi ostatními regiony (tj. procentuelně se nejvíce blíží hodnotě 100 %). Procentuální hodnoty dalších regionů vyjadřují relativní úroveň jejich rozvoje ve vztahu k úrovni *průměrného* regionu, přičemž pouze regiony soudržnosti Praha a Střední Čechy jsou nad úrovní rozvoje tohoto regionu. Zbývající regiony soudržnosti jsou pod jeho úrovní, čemuž odpovídá i souhrnné bodové hodnocení a výsledné pořadí jednotlivých regionů v rámci provedené analýzy. „*Nejhorším*“ regionem, tedy regionem s nejnižším souhrnným bodovým hodnocením, je *region soudržnosti Severozápad*. Procentuální hodnoty dalších regionů vyjadřují relativní úroveň jejich rozvoje ve vztahu k úrovni nejhoršího regionu.

Tabulka 4.18: Relace regionů soudržnosti k výběrovým hodnotám celkového bodového hodnocení

Statistika / ukazatel	Nejlepší region (maximum)	Průměrný region (průměr)	Nejhorší region (minimum)
Praha	100%	162,3%	218,8%
Střední Čechy	73,3%	118,9%	160,3%
Jihozápad	60,2%	97,7%	131,7%
Severozápad	45,7%	74,2%	100%
Severovýchod	58,3%	94,5%	127,5%
Jihovýchod	56,9%	92,3%	124,5%
Střední Morava	51,2%	83,1%	112,0%
Moravskoslezsko	47,5%	77,1%	104,0%

Zdroj: Vlastní výpočty a zpracování, 2012

V tabulce 4.19 je znázorněno výsledné pořadí jednotlivých regionů NUTS II České republiky, jehož dosáhly na základě svého bodového hodnocení v jednotlivých strukturálních ukazatelích v průběhu sledovaného období⁷⁵. Pro každý sledovaný strukturální ukazatel bylo určeno pořadí jednotlivých regionů NUTS II za období 2001-2010. Následně bylo určeno celkové průměrné pořadí, kde je hodnoceno, jak si jednotlivé regiony soudržnosti stojí v rámci vybraných ukazatelů v průměru za celé referenční období. Zelenou barvou jsou zvýrazněny regiony soudržnosti s celkově nejlepším průměrným pořadím tj. na prvním místě *region soudržnosti Praha* a na druhém *Střední Čechy*. Naopak červenou barvou jsou zvýrazněny regiony soudržnosti NUTS II s celkovým nejhorším průměrným pořadím tj. na 6. až 8. místě v pořadí *Střední Morava*, *Moravskoslezsko* a *Severozápad*.

⁷⁵ První místo znamená region soudržnosti s nejlepším pořadím a tedy s nejvyšší dosahovanou hodnotou ve sledovaném ukazateli, naopak osmé místo značí region s pořadím nejhorším a tedy s nejnižší dosahovanou hodnotou ve sledovaném ukazateli. V případě ukazatele míry dlouhodobé nezaměstnanosti byla analogie stanovení pořadí opačná.

Žlutou barvou jsou pak znázorněny zbývající tři regiony soudržnosti v pořadí od nejlepšího *Jihozápad*, *Severovýchod* a *Jihovýchod*. Celkové průměrné pořadí regionů koresponduje s celkovým absolutním pořadím regionů v rámci sledovaných ukazatelů za referenční období.

V daném období si téměř ve všech ukazatelích nejlépe vedl *region soudržnosti Praha*, jež byl následován regiony soudržnosti *Střední Čechy* a *Jihozápad*. Celkově nejhoršího pořadí dosahoval pravidelně nejvíce *region soudržnosti Moravskoslezsko* a *Severozápad*.

Tabulka 4.19: Průběžné a celkové pořadí regionů soudržnosti dle bodové metody

Region soudržnosti / ukazatel	1.	2.	3.	4.	5.	celkové průměrné pořadí
Praha	1	1	1	2	1	1,2
Střední Čechy	2	2	2	1	3	2,0
Jihozápad	3	3	3	7	2	3,6
Severozápad	7	7	6	8	7	7,0
Severovýchod	5	4	4	4	4	4,2
Jihovýchod	4	5	5	3	5	4,4
Střední Morava	8	6	7	6	6	6,6
Moravskoslezsko	6	8	8	5	8	7,0

Pozn.: **1.** HDP na obyvatele v PPS (% EU = 100); **2.** Míra zaměstnanosti (%); **3.** Míra zaměstnanosti starších pracovníků (%); **4.** Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (% HDP); **5.** Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2012

Na základě provedené analýzy a zjištění výsledků, můžeme konstatovat, že rychle se rozvíjejícím regionem je skutečně *region soudržnosti Praha*. Mezi rozvíjející se regiony spadají *regiony soudržnosti Střední Čechy* a *Jihozápad*. *Regiony soudržnosti Severovýchod* a *Jihovýchod* lze považovat za regiony s nízkou dynamikou růstu a *regiony Moravskoslezsko* a *Střední Morava* za zaostávající regiony. *Region Severozápad* lze na základě provedené analýzy označit spíše za upadající region. Zjištěné výsledky jsou však přímo ovlivněny typem použitých indikátorů a referenčním obdobím. Je tedy zřejmé, že při použití jiných indikátorů odrážejících úroveň konkurenční schopnosti a rozvojového potenciálu regionů by byly výsledky analýzy odlišné. Druhým faktem, který může ovlivnit výsledné postavení všech regionů NUTS II v České republice je **dominantní postavení regionu hlavního města Prahy**.

Závěr

Regionální konkurenceschopnost je jednou z nejsledovanějších charakteristik národních ekonomik nejen samotných členských států, ale i Evropské unie jako celku a je proto pojmem, jemuž se již dnes v ekonomické teorii a praxi nedá vyhnout. Hodnocení konkurenceschopnosti lze v zásadě objektivně provádět pouze tehdy, vycházíme-li z existujícího konceptu či ze zvoleného převažujícího názorového proudu. Vzhledem k tomu, že měření konkurenceschopnosti, zejména regionální, je v současné době metodicky nejednotné, otevírá se cesta pro vlastní, alternativní přístup v této oblasti. V této souvislosti je třeba ještě zdůraznit, že použití různých přístupů k hodnocení konkurenceschopnosti generuje různé výsledky. Tato skutečnost je logická a predikovatelná. Nelze totiž očekávat, že všechny uvedené přístupy povedou k totožným závěrům o dosaženém stupni konkurenceschopnosti regionů soudržnosti. Řada metod a přístupů k hodnocení konkurenceschopnosti je do jisté míry nesrovnatelná, a proto je nutné jejich výsledky brát na zřetel zcela individuálně.

Diplomová práce je zaměřena primárně na vyhodnocení regionálních disparit pomocí vybraných strukturálních ukazatelů regionů na úrovni NUTS II v České republice.

Hlavním cílem diplomové práce byl detailní rozbor teoretických východisek konkurenceschopnosti, vymezení pojmu a specifikace definic, možnosti přístupu k hodnocení a definování strukturálních ukazatelů. Dále pak porovnání jednotlivých regionů soudržnosti NUTS II České republiky, kterého dosáhly na základě svého bodového hodnocení ve vybraných *strukturálních ukazatelích* v průběhu sledovaného období 2001-2010. Z hlediska obsahu a zaměření práce je možné konstatovat, že uvedený cíl **byl naplněn**.

Dílčím cílem diplomové práce pak byla analýza dosažených regionálních hodnot a následná specifikace pořadí jednotlivých regionů NUTS II v ČR z pohledu jejich konkurenčního potenciálu a zároveň ověření vhodnosti použitých vybraných metod zkoumání z pohledu jejich vypovídací schopnosti. Použité metody analýzy regionálních disparit, na jejichž základě došlo k hodnocení dosahované úrovně konkurenčního potenciálu regionů NUTS II České republiky, potvrdily u všech sledovaných ukazatelů existenci větší či menší míry regionálních disparit. Z provedené analýzy vyplynulo, že z velké části došlo ke shodě ve vývoji v jednotlivých regionech z hlediska dosahovaného stupně konkurenčního potenciálu v závislosti na existující míře disparit. Přestože byl na regionální úrovni v rámci provedené analýzy zaznamenán pozitivní trend ve vývoji hodnot řady ukazatelů, mezi regiony České

republiky existují i nadále dosti propastné rozdíly, zejména mezi regionem Praha a zbývajícími regiony soudržnosti. Tato skutečnost do jisté míry odpovídá **obecné tezi, že právě regiony, které se nacházejí v aglomeracích hlavních měst, dosahují nejvyšší míry regionálního rozvoje a v oblasti ekonomické výkonnosti tudíž nejlepších výsledků.** Produktivita či výkonnost v jednotlivých regionech závisí ovšem na mnoha klíčových ekonomicko-sociálních faktorech.

Diplomová práce vycházela z **hypotézy**, že ekonomicky vyspělejší území (regiony) vykazují v rámci měření a hodnocení regionální konkurenceschopnosti vyšší rozvojový konkurenční potenciál než regiony méně vyspělé. Vzhledem ke komplexním výsledkům představeným v rámci čtvrté kapitoly diplomové práce je možné tuto hypotézu **přijmout**.

Většina let spadajících do referenčního období 2001-2010 byla etapou příznivého hospodářského rozvoje a zvýšení ekonomické výkonnosti, což bylo doprovázeno příznivými výsledky v oblasti trhu práce a politiky zaměstnanosti a ve snižování rozdílů mezi jednotlivými regiony. V roce 2010 však dochází u všech regionů soudržnosti k opětovné výraznější změně hodnot u jednotlivých ukazatelů směrem k méně příznivým výsledkům, než tomu bylo v předcházejících letech a to v souvislosti s dopady hospodářské a finanční krize. Kromě problému vyrovnání se s důsledky nedávné krize, stojí Česká republika již dlouhodobě před úkolem, jak se vyrovnat s konkurenceschopností v evropské a globální ekonomice a jak řešit své vnitřní problémy. Patří mezi ně především rozdílná ekonomická struktura i ekonomická výkonnost, nedostatečná pružnost trhu práce, neuspokojivý stav životního prostředí, nízká úroveň podpory vědy a výzkumu, nedostatečná inovační výkonnost a v neposlední řadě také patrné regionální rozdíly zejména mezi regionem hlavního města Prahy a ostatními regiony soudržnosti České republiky.

Přístup k hodnocení regionální konkurenceschopnosti prostřednictvím soustavy strukturálních ukazatelů Evropské unie představuje jeden z mnoha možných přístupů pro hodnocení konkurenčního potenciálu regionů. Využití strukturálních ukazatelů pro hodnocení na úrovni regionů je do jisté míry **přístupem individuálním**, jelikož soustava strukturálních ukazatelů slouží primárně pro hodnocení na úrovni národní. Zvolené metody a získané výstupy je možné dále zdokonalovat.

Seznam použité literatury

Knihy:

1. BIČ, Josef. Konkurenceschopnost a její měření. In Steinmatzová Dana. *Bariéry konkurenceschopnosti*, Praha: VŠE Praha, Oeconomica, 2008. s. 34-49. ISBN: 978-80-245-1444-4.
2. BLAŽEK, Ladislav a Milan VITURKA a kol. *Analýza regionálních a mikroekonomických aspektů konkurenceschopnosti..* Brno: Ekonomicko-správní fakulta MU Brno. CVKS, 2008. 283 s. ISBN 978-80-210-4787-7.
3. CELLINI, Roberto and Anna SOCI. Pop competitiveness, *Banca Nazionale del Lavoro Quarterly Review* 55, 2002, vol. 220, s. 71-101.
4. HANČLOVÁ, Jana a kol. *Makroekonomické modelování české ekonomiky a vybraných ekonomik EU*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2010. 310 s. ISBN 978-80-248-2353-9.
5. HUDEC, Oto. *Regionálne inovačné systémy – Strategické plánovanie a prognózovanie*. Košice: Technická univerzita v Košicích, 2007.198 s. ISBN 978-80-8073-964-5.
6. JÁČ, I., P. RYDVALOVÁ a M. ŽIŽKA. *Inovace v malém a středním podnikání*. Brno: Computer Press, 2005, 174 s. ISBN 80-251-0853-8.
7. KOLEKTIV AUTORŮ. Konkurenční schopnost České republiky 2010. *Vývoj hlavních indikátorů*. CES VŠEM, NOZV NVF. 2010. 161 s. [cit. 23. 3. 2012]. ISBN 978-80-7201-826-0.
8. KUBIŠTA, Václav. *Mezinárodní ekonomické vztahy*. Praha: HZ Editio, 1999, 378 s. ISBN 80-86009-29-7.
9. KUTSCHERAUER, Alois a kol. *Regionální disparity. Disparity v regionálním rozvoji země, jejich pojtí, identifikace a hodnocení*. Ostrava [online]. 2010. Ostrava: VŠB-TU Ostrava. 249 s. ISBN 978-80-248-2335-5.
10. MALINOVSKÝ, Jan. Evropská koncepce regionální konkurenceschopnosti a aktivity. *Regionální politika kandidátských zemí před vstupem do Evropské unie*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2002. s. 102 – 112. ISBN 80-248-0186-8.

11. MELECKÝ, Lukáš a Jan NEVIMA. Regionální konkurenceschopnost a možnosti jejího hodnocení v zemích V4 prostřednictvím aplikace specifických ekonomických koeficientů. *Acta academica karviniensia*. Karviná: OPF SLU Opava. 2010. s. 247 – 264. ISSN 1212-415X.
12. MELECKÝ, Lukáš. Strukturální ukazatele EU a možnosti jejich využití v rámci hodnocení regionální konkurenceschopnosti vybraných zemí EU15. *Medzinárodné vzťahy 2009. Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. [CD ROM]. Zámok Smolenice, 3. – 4. 12. 2009. Bratislava: Vydavateľstvá EKONÓM, 2010. s. 1 – 17. ISBN 978-80-225-3024-8.
13. MELECKÝ, Lukáš a Michaela STANÍČKOVÁ. Hodnocení konkurenceschopnosti regionů České republiky v kontextu Lisabonské strategie. *ER - CEREI*, ročník XIV, číslo 3, 2011, s. 183–200. ISSN 1212-3951.
14. NEDOMLELOVÁ, Iva. Theories of Economic Growth and Regional Disparities. *Nová ekonomika a trvalo udržateľný rast – súčasnosť a budúcnosť perspektívneho vývoja*. Medzinárodná vedecká konferencia Bratislava. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, 2007. s.1-7. ISBN 978-80-225-2350-9.
15. NEVIMA, Jan a Lukáš MELECKÝ. Možnosti hodnocení regionální konkurenceschopnosti v zemích Visegrádské čtyřky prostřednictvím ekonometrického modelu. *Hospodářská politika v členských zemích Evropské unie*. Karviná: OPF SLU Opava, Horní Lomná, září 2010. s. 313 – 326. ISBN 978-80-7248-601-4.
16. PAVELKOVÁ, Drahomíra. *Klastery a jejich vliv na výkonnost firem*. Praha: Grada, 2009, 268 s. ISBN 978-80-247-2689-2.
17. PORTER, Michael Eugene. The Economic Performance of Regions. *Regional Studies*, 2003, vol. 37, issue 6/7, s. 459-578. ISSN 0034-3404.
18. SCHWAB, Klaus. *The Global Competitiveness Report 2011-2012*. World Economic Forum. Geneva, Switzerland 2011, 2011. 527 s. [cit. 23. 3. 2012]. ISBN 978-92-95044-74-6

19. SKOKAN, Karel. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava: Repronis, 2004, 159 s. ISBN 80-7329-059-6.
20. SKOKAN, Karel. Konkurenceschopnost regionů a faktory jejího růstu. *Konkurenceschopnost firem*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2005, s. 544-551. ISBN 80-902713-6-7.
21. SLANÝ, Antonín a kol. *Konkurenceschopnost české ekonomiky*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 376 s. ISBN 80-210-4157-9.
22. VITURKA, Milan. Konkurenceschopnost regionů a možnosti jejího hodnocení. *Politická ekonomie*, Praha: VŠE, 2007, č. 5, s. 637 – 658. ISSN 0032-3233.
23. WOKOUN, René. Regional Competitiveness in the Czech Republic. *XII. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 17–24. ISBN 978-80-210-4883-6.

Elektronické publikace:

24. ABRHÁM, Josef. Klastry jako nástroj regionální ekonomické konkurenceschopnosti. *Případová studie České republiky a zemí Evropské unie* [online]. Praha: MAC, 2009, s. 177-178. [cit. 11. 1. 2012].
Dostupné z: <http://ces.vse.cz/wp-content/potuzakova-recenze1.pdf>.
25. BALCAROVÁ, Pavlína a Michal BENEŠ. Metodologie měření a hodnocení makroekonomické konkurenceschopnosti. *Working Paper* [online]. Brno: MU, Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky. 2006, No. 9, [cit. 11. 1. 2012]. ISSN 1801-4496.
Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/centrum/papers/wp2006-09.pdf>
26. BENEŠ, Michal. Konkurenceschopnost a konkurenční výhoda. *Working Paper* [online]. 2006, č. 5, [cit. 11. 1. 2012]. ISSN 1801-4496.
Dostupné z: <http://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/centrum/papers/wp2006-05.pdf>.
27. CORVERS, Fabienne. Indicators for Regional Innovation Performance. *International Conference on Entrepreneurship and Business Incubation „Strengthening the Regional Innovation Profile“* [online]., Bremen, 2003, [cit. 11. 1. 2012].
Dostupné z: <http://cordis.europa.eu/indicators/publications.htm>

28. GARELLI, Stéphane. Competitiveness of Nations: The Fundamentals. World Competitiveness Yearbook. *Lausanne: International Institut for Management Development 1-12* [online], 2002, [cit. 11. 1. 2012].
Dostupné z: <http://www.caps.am/data.php/881.pdf>.
29. MAYERHOFER, Peter. Structural Preconditions of City Competitiveness, Some Empirical Results for European Cities. *WIFO Working Papers* [online]. September 2005, č. 260 [cit. 11. 1. 2012].
Dostupné z: [http://www.wifo.ac.at/www/downloadController/displayDbDoc.htm?item=W_P_2005_260\\$.PDF](http://www.wifo.ac.at/www/downloadController/displayDbDoc.htm?item=W_P_2005_260$.PDF).
30. MELECKÝ, Lukáš a Jan NEVIMA. Ekonometrický přístup k hodnocení konkurenceschopnosti regionů v ČR. *IMEA 2009*. [CD ROM]. The 9th Annual Ph.D. Conference. Hradec Králové, 2009a. Hradec Králové: Gaudeamus. 2009a. s. 136 - 143. ISBN 978-80-7041-851-2
31. MELECKÝ, Lukáš a Jan NEVIMA. Regionální konkurenceschopnost zemí V4 a její hodnocení prostřednictvím strukturálních ukazatelů EU. *Evropská unie po českém předsednictví*. Sborník abstraktů příspěvků z mezinárodní vědecké konference pořádané u příležitosti 160. výročí založení VŠB-TU Ostrava. [CD ROM]. Ostrava: EkF VŠB-TU Ostrava, 10. – 11. září 2009, 2009b. s. 1 - 16. ISBN 978-80-248-2057-6.
32. MELECKÝ, Lukáš a Jan NEVIMA. Aplikace specifických ekonomických koeficientů jako alternativního konceptu hodnocení regionální konkurenceschopnosti ve vybraných zemích střední Evropy. *Aktuální otázky české a světové ekonomiky. Liberecké ekonomické fórum 2009*. Mezinárodní vědecká konference.[CD ROM]. Liberec: Technická univerzita Liberec, 15. – 16. září 2009, 2009c. s. 329 - 336. ISBN 978-80-7372-536-5.
33. NEVIMA, Jan. Formulace modelu regionální konkurenceschopnosti s využitím ekonometrického přístupu. *AIESA 2010*. 13. Mezinárodní vědecká konference. [CD ROM]. Bratislava: Vydavatelství Ekonom. 2010. ISBN 978-80-225-2980-8.
34. KRUGMAN, Paul. Competitiveness: A Dangerous Obsession. *Foreign Affairs* [online]. March/April 1994, vol. 73, No. 2, s. 28 – 44. [cit. 15. 2. 2012].
Dostupné z: http://www.ucema.edu.ar/u/agaletto/krugman_competitiveness.pdf
35. ROMER, Paul. Endogenous Technological Change. *Journal of Political Economy* [online], October 1990, vol. 98, No. 5, Part 2, s. 71-102. ISSN 022-3808. [cit. 15. 4. 2012]. Dostupné z: <http://www.artsci.wustl.edu/~econ502/Romer.pdf>

36. SOLOW, Robert Merton. Contribution to the Theory of Economic Growth. *Quarterly Journal of Economics* [online]. February 1956. Vol. 70, No 1, s. 65-94. [cit. 22. 1. 2012]. ISSN: 00335533.
Dostupné z: http://faculty.lebow.drexel.edu/LainczC/cal38/Growth/Solow_1956.pdf

WWW stránky:

37. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. HDP na obyvatele v paritě kupní síly. *Czso.cz* [online]. 2012, [12. 4. 2012]. Dostupný z:
[http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.volba?titul=Hlavní ukazatele regionálních účtů&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4](http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.volba?titul=Hlavní%20ukazatele%20regionálních%20úřadů&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4).
38. EUROPEAN COMMISSIONS. Sixth Periodic Report on the Social and Economic Situation of Regions in the EU. *Brussels: European Commission* [online], 1999, [11. 1. 2012]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/toc_en.htm.
39. EUROSTAT. Míra zaměstnanosti. *ec.europa.eu/prostat* [online]. 2012a [12. 4. 2012]. Dostupný z:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/region_cities/regional_statistics/data/database.
40. EUROSTAT. Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj. *ec.europa.eu/prostat* [online]. 2012b [12. 4. 2012]. Dostupný z:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/region_cities/introduction
41. EUROSTAT. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti. *ec.europa.eu/prostat* [online]. 2012c [12. 4. 2012]. Dostupný z:
<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupModifyTableLayout.do>
42. EUROSTAT. Míra zaměstnanosti starších pracovníků. *ec.europa.eu/prostat* [online]. 2012d [12. 4. 2012]. Dostupný z:
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/region_cities/regional_statistics/data/database
43. FONDY EVROPSKÉ UNIE. *Regiony pro regionální politiku* [online]., 2012. [10. 2. 2012]. Dostupný z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU>.

44. IMD International. Competitiveness Center. *World Competitiveness Yearbook 2011* [online]., 2011. [10. 2. 2012].
Dostupný z: <http://www.imd.org/research/publications/wcy/index.cfm>.
45. IMD International. *Research methodology 2011* [online]. 2011. [cit. 10. 2. 2012].
Dostupný z: http://www.imd.org/research/centers/wcc/research_methodology.cfm.
46. IMD International. *All criteria list* [online]. 2011. [20. 2. 2012].
Dostupný z : http://www.imd.org/research/publications/wcy/upload/All_criteria_list.pdf.
47. RADA PRO VÝZKUM, VÝVOJ A INOVACE. Výdaje státního rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace. *Vyzkum.cz* [online]. 2012 [5. 4. 2012].
Dostupný z: <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=609>.
48. WORLD ECONOMIC FORUM. *Global Competitiveness* [online]. 2012 [5. 4. 2012].
Dostupný z: <http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness>.
49. RIS. Regionální informační servis. *Administrativní členění NUTS – Česko* [online]. 2012 [5. 4. 2012]. Dostupný z: <http://www.risy.cz/cs/administrativni-cleneni-nuts-cesko>

Seznam zkratek

CES	Centrum ekonomických studií
CVKS	Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české ekonomiky
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČR	Česká republika
ČSU	Český statistický úřad
ESA 95	The European System of Accounts Systém evropských účtů
EU	European Union Evropská Unie
EUROSTAT	Statistický úřad evropských společenství
GCR	Global Competitiveness Report
GERD	Gross Domestic Expenditure on Research and Development Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj
HDP	Hrubý domácí produkt
HSS EU	Hospodářská a sociální soudržnost Evropské Unie
ILO	International Labour Organization Mezinárodní organizace práce
IMD	Institut for Management Development Ústavu pro rozvoj managementu
KPP	Kvalita podnikatelského prostředí
KZAM	Klasifikace zaměstnání
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
NOZV	Národní observatoř zaměstnanosti a vzdělávání
NSRR	Národní strategický referenční rámec
NUTS	Nomenclature of Units for Territorial Statistics Nomenclature des Unites Territoriales Statistique Nomenklatura územních statistických jednotek
NVF	Národní vzdělávací fond
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OKEČ	Odvětvová klasifikace ekonomických činností

PPS	Purchasing Power Standard Standart kupní síly
P/E ratio	Price to Earnings Ratio
REZZO	Registr emisí a zdrojů znečištění ovzduší
VŠEM	Vysoká škola ekonomie a managementu v Praze
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil
WEF	World Economic Forum Světové ekonomické fórum
WCY	World Competitiveness Yearbook Ročenka světové konkurenceschopnosti

Seznam tabulek

Tabulka 2.1: Váhy pilířů pro jednotlivé fáze rozvoje hospodářství

Tabulka 2.2: IMD – faktory a subfaktory konkurenceschopnosti

Tabulka 2.3: Zkrácený seznam strukturálních ukazatelů EU

Tabulka 3.1: Regionální rozdělení NUTS II a NUTS III v ČR

Tabulka 4.1: HDP na obyvatele v PPS (% , EU = 100) – škálovací technika metody semaforu

Tabulka 4.2: HDP na obyvatele v PPS (% , EU = 100) – bodové ohodnocení ukazatele

Tabulka 4.3: HDP na obyvatele v PPS (% , EU = 100) – kombinace metod

Tabulka 4.4: Míra zaměstnanosti (%) – škálovací technika metody semaforu

Tabulka 4.5: Míra zaměstnanosti (%) – bodové ohodnocení ukazatele

Tabulka 4.6: Míra zaměstnanosti (%) – kombinace metod

Tabulka 4.7: Míra zaměstnanosti starších pracovníků (%) – škálovací technika metody semaforu

Tabulka 4.8: Míra zaměstnanosti starších pracovníků (%) – bodové ohodnocení ukazatele

Tabulka 4.9: Míra zaměstnanosti starších pracovníků (%) – kombinace metod

Tabulka 4.10: Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (% HDP) – škálovací technika metody semaforu

Tabulka 4.11: Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (% HDP) – bodové ohodnocení ukazatele

Tabulka 4.12: Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj (% HDP) – kombinace metod

Tabulka 4.13: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%) – škálovací technika metody semaforu

Tabulka 4.14: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%) – bodové ohodnocení ukazatele

Tabulka 4.15: Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (%) – kombinace metod

Tabulka 4.16: Dílčí a souhrnné bodové hodnocení – výsledné absolutní pořadí regionů

Tabulka 4.17: Výběrové statistiky celkového bodového hodnocení regionů soudržnosti

Tabulka 4.18: Relace regionů soudržnosti k výběrovým hodnotám celkového bodového hodnocení

Tabulka 4.19: Průběžné a celkové pořadí regionů soudržnosti dle bodové metody

Seznam obrázků

Obr. 2.1: Pyramidový model regionální konkurenceschopnosti

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečné, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 27. dubna 2012

.....

Bc. Zuzana Pavlásková

Seznam příloh

Příloha 1: Seznam ukazatelů konkurenceschopnosti dle WEF

Příloha 2: Seznam ukazatelů konkurenceschopnosti dle IMD

Příloha 3: Mapa skladby 14 krajů (NUTS III) do 8 regionů soudržnosti (NUTS II)